

Thai PBS

คู่มือการผลิต
เสียงบรรยายภาพ
(Audio Description – AD)
เบื้องต้น
(ฉบับสื่อสารสาธารณะ)

AD

สถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ
ไทยพีบีเอส
โดย ธารินี อินทรนันท์

คู่มือการผลิต
เสียงบรรยายภาพ
(Audio Description – AD)
เบื้องต้น
(ฉบับสื่อสารมวลชน)

AD)))

สถาบันวิชาการสื่อสารมวลชน:
ไทยพีบีเอส
โดย ธารินี อินทรนันท์

คู่มือการผลิตเสียงบรรยายภาพ (Audio Description – AD) เบื้องต้น ฉบับสื่อสารสาธารณะ

ที่ปรึกษา

ดร.สุदारัตน์ ดิษยวรรณนะ จันทราวัฒนากุล รองผู้อำนวยการ ส.ส.ท.	ด้านยุทธศาสตร์สื่อสารสาธารณะ
กิติพงษ์ สุทธิ	ผู้อำนวยการสถาบันคนตาบอดแห่งชาติ เพื่อการวิจัยและพัฒนา มูลนิธิคนตาบอดไทย
ผศ.ดร.ศิริมิตร ประพันธ์ธุรกิจ	อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาวิทยุโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ดร.อิศวรา ศิริรุ่งเรือง	อาจารย์ประจำภาควิชา ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
วรินทร์รา บุญชัย	ผู้จัดการฝ่ายกลยุทธ์และกิจกรรมวิชาการ สถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ ไทยพีบีเอส
อำไพ โพธิชัยรัตน์	ผู้อำนวยการอาวุโส สำนักงานผู้อำนวยการ ส.ส.ท.

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

-- กรุงเทพฯ: บริษัท อีสระดี จำกัด, 2561 80 หน้า

1. คู่มือ 2. การผลิตเสียงบรรยายภาพ I. ชื่อเรื่อง.

ISBN 978-616-7737-17-1

ชื่อเรื่อง คู่มือการผลิตเสียงบรรยายภาพ
(Audio Description – AD) เบื้องต้น ฉบับสื่อสาธารณะ

ผู้เขียน ชารินี อินทรนันท์

ปีที่พิมพ์ พฤศจิกายน พ.ศ.2561

จำนวนพิมพ์ 300 เล่ม

ผู้จัดพิมพ์ สถาบันวิชาการสื่อสาธารณะ
องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย
เลขที่ 145 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่
กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์ 02-790-2428

โทรสาร 02-790-2085

ออกแบบปก พงศ์พิสิฐ อินทรนันท์

รูปเล่ม กชกร ภูตระกูล

พิสูจน์อักษร ภัทราภรณ์ สุวรรณโชติ

พิมพ์ที่ บริษัท อีสระดี จำกัด

51 ซอยวัดสุขใจ 4 แขวงทรายกองดิน

เขตคลองสามวา กรุงเทพฯ 10510

คู่มือผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ เบื้องต้น

คำนำผู้เขียน

ข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของคนในสังคม ทั้งในแง่ของการศึกษาเรียนรู้ การรับทราบข้อมูลเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมไปถึงเพื่อความบันเทิงด้วย ซึ่งทุกคนมีสิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยเท่าเทียม ตามหลักของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน (Human Rights) แต่กลุ่มคนพิการกลับถูกละเลย

ประเทศไทยมีนโยบายระดับชาติเกี่ยวกับคนพิการที่เกี่ยวข้องสื่อ นั่นคือ ประกาศของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เรื่องการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2558 ซึ่ง กสทช.ได้จัดทำประกาศฉบับดังกล่าวขึ้นมา เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบการวิทยุโทรทัศน์กระจายเสียงและแพร่ภาพ จัดทำสื่อประกอบในรายการเพื่อสนับสนุนเพิ่มช่องทาง และลดข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารให้แก่คนพิการ ได้แก่ ล่ามภาษามือ (Sign Language –SL), คำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption –CC) และเสียงบรรยายภาพ (Audio Description – AD)

เสียงบรรยายภาพ (Audio Description – AD) ถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทยอย่างมาก เพราะยังมีคนเข้าใจและสามารถผลิตสื่อประเภทนี้ได้น้อย จึงอยู่ระหว่างการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และฝึกฝนประสบการณ์ในการผลิตสื่อดังกล่าว

ไทยพีบีเอส ในฐานะสื่อสาธารณะ ซึ่งมีภารกิจหลักในการเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ดีของประชาชนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมเห็นความสำคัญในเรื่องของการรองรับสิทธิการเข้าถึงข้อมูลของคนทุกกลุ่ม (Universal Access to Information) เพื่อส่งเสริมงานสื่อสารมวลชนให้เป็นแหล่งที่ให้บริการข้อมูลเพื่อปวงชน (Information for All) อย่างแท้จริง จึงดำเนินการเพื่อส่งเสริมในเรื่องการผลิตเสียงบรรยายภาพมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการให้บริการเสียงบรรยายภาพการจัดอบรมและกิจกรรมให้ความรู้การเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณะรวมถึงการผลิตหนังสือเอกสารความรู้ที่อยู่ในมือของท่านเล่มนี้ด้วย

หนังสือ “คู่มือการผลิตเสียงบรรยายภาพ (Audio Description- AD) เบื้องต้น ฉบับสื่อสาธารณะ” เล่มนี้จัดทำขึ้น เพื่อสรุปความรู้เรื่องการผลิตเสียงบรรยายภาพที่เป็นสาระสำคัญ ให้ผู้ที่สนใจ ได้ใช้ศึกษา ทำความเข้าใจ และใช้เป็นแนวทางในการริเริ่มผลิตเสียงบรรยายภาพด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจผลิตเสียงบรรยายภาพไม่มากก็น้อย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มเล็กๆ เล่มนี้จะเป็นกลไกที่สามารถขับเคลื่อนสังคมไทยให้ไปสู่การเป็นสังคมคุณภาพ คุณธรรม ที่ทุกคนในสังคมสามารถใช้สิทธิของตนเองได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยเริ่มต้นจากการเข้าถึงสื่อรายการโทรทัศน์ได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมนั่นเอง

ธารินี อินทรนันท์
ผู้เขียน

คำนิยาม

“เมื่อทราบว่าจะได้เขียนคำนิยามให้กับคู่มือฉบับนี้ ผมรู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่ง เพราะสถาบันวิชาการสื่อสาธารณะ (สวส.) ไทยพีบีเอส ถือเป็นกัลยาณมิตรในงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอดมาอย่างยาวนาน มูลนิธิคนตาบอดไทยได้มีโอกาสร่วมงานกับสถาบันฯ ในหลายๆ กิจกรรม โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการส่งเสริมโอกาสการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับคนตาบอดทุกคน ตัวอย่างกิจกรรมสำคัญ เช่น โครงการยิ่งให้ยิ่งได้ แบ่งปันหนังสือเสียงเพื่อเพื่อนที่สถาบันฯ เป็นผู้ริเริ่มและเป็นที่กำลังสำคัญในการสนับสนุนให้อาสาสมัครช่วยกันผลิตหนังสือเสียงเพื่อนำมาให้บริการแก่คนตาบอดผ่านทางห้องสมุดและระบบบริการต่างๆ ของมูลนิธิฯ ก่อให้เกิดประโยชน์เป็นอย่างมากต่อคนตาบอดทั่วประเทศ

การผลักดันให้เกิดบริการเสียงบรรยายภาพขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม แพร่หลายและต่อเนื่องเพื่อให้คนตาบอดไทยสามารถเข้าถึงรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการโทรทัศน์ได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายนับเป็นก้าวสำคัญของงานด้านการผลิตสื่อและงานด้านคนพิการที่ต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ หลายประการ ซึ่งสภาพความขาดแคลนในแทบทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและจัดบริการไม่ว่าจะเป็น ความเข้าใจและการตระหนัก

ถึงความสำคัญจากผู้บริหาร บุคลากรที่มีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการผลิตบริการ แหล่งความรู้ที่จะให้ผู้สนใจและผู้เกี่ยวข้องได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมนับเป็นด่านแรกที่ก้าวผ่านได้ยากที่สุด

คู่มือเล่มนี้ เป็นเสมือนเทียนอีกหนึ่งเล่มที่จะช่วยเพิ่มแสงให้แก่พื้นที่การทำงานที่จำเป็นต้องได้รับความสว่างเพิ่มมากขึ้น และจากการที่คู่มือถูกเขียนขึ้นโดยผู้ทำงานด้านการผลิตสื่ออีกทั้งจะได้รับการขับเคลื่อนการใช้งานโดยองค์กรผู้ผลิตและเผยแพร่สื่อสาธารณะ ดังนั้นทั้งความลงตัวของเนื้อหาและความมุ่งมั่นในการนำไปใช้งานจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้คู่มือเล่มนี้ได้ทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผมขอร่วมขอบคุณทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอีกทั้งขอร่วมเป็นกำลังใจสำหรับการขับเคลื่อนงานไปสู่ความสำเร็จซึ่งใกล้เข้ามาทุกที”

กิตติพงศ์ สุทธิ
ผู้อำนวยการสถาบันคนตาบอดแห่งชาติ
เพื่อการวิจัยและพัฒนา
มูลนิธิคนตาบอดไทย

คำนิยาม

“คู่มือการผลิตเสียงบรรยายภาพ (Audio Description-AD) เบื้องต้น ฉบับสื่อสาธารณะ” ที่จัดทำโดยสถาบันวิชาการสื่อสาธารณะ (สวส.) ไทยพีบีเอส โดยคุณธารินี อินทรนันท์ เป็นหนังสืออีกเล่มหนึ่งที่มุ่งมั่นตั้งใจให้สื่อเสียงบรรยายภาพได้รับการเผยแพร่ออกไปเพื่อให้สังคมไทยได้รู้จักสื่อประเภทนี้มากขึ้น โดยสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเองถือเป็นสถานีโทรทัศน์แห่งแรกๆ ที่ได้ออกอากาศรายการที่มีเสียงบรรยายภาพสำหรับคนพิการทางการเห็น และพยายามร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านนี้ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาโดยตลอด

จุดเด่นของคู่มือเล่มนี้ คือ ความกะทัดรัดแต่รวบรวมประเด็นสำคัญๆ เกี่ยวกับการผลิตเสียงบรรยายภาพได้ค่อนข้างครบถ้วน ผู้ที่ไม่รู้จักสื่อเสียงบรรยายภาพสามารถเรียนรู้และทำตามได้ไม่ยากนัก นอกจากนี้ในภาคผนวกได้สะท้อนให้เห็นว่าสถาบันวิชาการสื่อสาธารณะ (สวส.) ไทยพีบีเอส ได้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของคนพิการทางการเห็นเกี่ยวกับงานเสียงบรรยายภาพ โดยให้คนพิการทางการเห็นเข้ามาแสดงความคิดเห็นและประเมินผลรายการว่าสอดคล้องกับความต้องการหรือไม่ ซึ่งถือเป็นเรื่องที่น่ายินดีเพราะการผลิตเสียงบรรยายภาพที่มีส่วนผสมความคิดจากมุมมองของ

คนพิการทางการเห็นยอมทำให้คนพิการทางการเห็นรู้สึกถึงความเป็น
เจ้าของและพร้อมร่วมแรงร่วมใจพัฒนาสื่อเสียงบรรยายภาพให้
เดินหน้าต่อไปในสังคมไทยได้อย่างยั่งยืน”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริมิตร ประพันธ์ธุรกิจ
อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาวิทยุโทรทัศน์
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คำนิยาม

“ในยุคของข้อมูลข่าวสาร เราถูกล้อมรอบด้วยข้อมูลข่าวสารมากมายผ่านหลากหลายช่องทาง ทั้งแบบดั้งเดิม อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุโทรทัศน์ และแบบดิจิทัล อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกว่า 80% ของการรับรู้และเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารของมนุษย์กระทำผ่านการมองเห็น มนุษย์ถูกดึงดูดความสนใจด้วยการมองเห็นเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้ ข้อมูลข่าวสารเป็นจำนวนมากจึงถูกนำเสนอผ่านประสาทสัมผัสในการมองเห็น (visual) มากกว่าการนำเสนอผ่านประสาทสัมผัสอื่น ถึงแม้ว่าเราจะมีสื่อมัลติมีเดีย (multi-media) ที่นำเสนอข้อมูลผ่านหลากหลายช่องทาง แต่หลายต่อหลายครั้งเสียงที่นำเสนอพร้อมภาพมิได้ให้ข้อมูลทดแทนภาพได้ ผู้รับสารที่พิการทางการเห็น จึงมักประสบปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอผ่านภาพเหล่านี้ ผลกระทบจากการไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้เท่าเทียมกับคนทั่วไปในสังคม ทำให้คนพิการทางการเห็นไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารที่มีมากมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เท่าที่ควร และยังไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมและวัฒนธรรมได้เหมือนกับคนอื่นทั่วไป

ประเทศไทยเพิ่งเปลี่ยนผ่านระบบการแพร่ภาพโทรทัศน์จากแบบแอนะล็อกมาเป็นแบบดิจิทัล (Digital) ทำให้ประชาชนคนไทยมีช่องโทรทัศน์ที่เป็น free TV ให้ได้เลือกชมกันมากขึ้น แต่รายการ

ที่ส่งผ่านสื่อโทรทัศน์นี้ มักเป็นการนำเสนอผ่านภาพซึ่งเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ผู้ชมที่พิการทางการเห็นประสบปัญหาอุปสรรคในการรับชม และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ส่งออกมาผ่านรายการทางโทรทัศน์ ซึ่งการที่คนพิการทางการเห็นจะสามารถเข้าถึงรายการโทรทัศน์ที่มีการนำเสนอด้วยภาพเป็นหลักนั้น บริการหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้รายการโทรทัศน์สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้โดยคนพิการทางการเห็น คือ บริการเสียงบรรยายภาพ

ดิฉันในฐานะคนพิการทางการเห็นจึงรู้สึกมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่คุณธารินี อินทรนันท์ และสถานีโทรทัศน์ ThaiPBS ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดบริการเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ เพื่อให้ผู้ชมที่พิการทางการเห็นได้มีโอกาสรับรู้ เข้าถึง และได้เพลิดเพลินกับรายการโทรทัศน์ได้ไม่แตกต่างจากผู้ชมทั่วไป ด้วยการจัดทำคู่มือเล่มนี้ขึ้น

คู่มือการผลิตเสียงบรรยายภาพ (Audio Description - AD) เบื้องต้นเล่มนี้ ถึงแม้จะเป็นคู่มือเล่มเล็กๆ แต่เต็มไปด้วยเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์อ่านเข้าใจง่าย จะทำให้ผู้ที่สนใจในการผลิตเสียงบรรยายภาพได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเบื้องหลังการผลิตเสียงบรรยายภาพ รวมไปถึงหลักการผลิตเสียงบรรยายภาพ ตั้งแต่

กระบวนการเริ่มต้นในการคัดเลือกรายการ การเขียนบท การลงเสียงและตัดต่อ ตลอดจนการประเมินคุณภาพของเสียงบรรยายภาพ สามารถนำไปลงมือปฏิบัติได้จริง เพื่อสร้างสรรค์ผลงานเสียงบรรยายภาพให้มีเพิ่มมากขึ้นในสื่อโทรทัศน์ของประเทศไทยต่อไป”

ดร.อิศวรา ศิริรุ่งเรือง

อาจารย์ประจำภาควิชาฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล

สารบัญ

คำนำ	5
คำนิยาม	10
เสียงบรรยายภาพ (Audio Description – AD) คืออะไร	18
ขั้นตอนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ	27
1) การคัดเลือกรายการ	28
2) การเขียนบท	32
3) การตรวจและพิจารณาบท	50
4) การลงเสียง	51
5) การตัดต่อ	53
6) การประเมินคุณภาพ	54
บทสรุปส่งท้าย	58
บรรณานุกรม	78

เสียงบรรยายภาพ
(Audio Description – AD)
คืออะไร?

เสียงบรรยายภาพ (Audio Description – AD) คืออะไร?

เสียงบรรยายภาพ (Audio Description –AD) คือ การแปลภาพที่เกิดขึ้น รวมไปถึงเสียงที่ไม่ทราบที่มา ให้เป็นคำบรรยายที่ทำให้คนที่มองไม่เห็น ได้เกิดจินตนาการและสามารถเข้าใจภาพนั้นได้

ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า “ผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพ” ก็คือ “นักแปล” คือ “นักแปลภาพไปเป็นคำพูด” นั่นเอง

ในความเป็นจริงแล้ว เสียงบรรยายภาพ ควรจะอยู่ในทุกๆ กิจกรรมที่คนทั่วไปเข้าถึงได้ด้วยการมองเห็น เช่น การแสดงศิลปะ, ภาพเขียน, งานประติมากรรม, ภาพยนตร์, ละคร, รายการโทรทัศน์, การแสดงสดต่างๆ อย่างละครเวที แฟชั่นโชว์, การแสดงนิทรรศการ, พิพิธภัณฑ, การนำทัวร์ ฯลฯ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนทั่วไป และคนพิการทางการเห็น

หนังสือเล่มนี้จะเน้นในส่วนพื้นฐานของการผลิตเสียงบรรยายภาพ สำหรับรายการโทรทัศน์ เป็นหลัก เพื่อให้ผู้อ่านได้เกิดความเข้าใจ และสามารถผลิตเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์จนกระทั่งใช้ออกอากาศได้ อันจะเกิดประโยชน์ต่อกลุ่มคนพิการทางการเห็นเป็นอย่างดี อีกทั้ง ยังสนับสนุนการดำเนินงานตามประกาศของ กสทช. เรื่องการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2558 ด้วย

เสียงบรรยายภาพ (Audio Description – AD) ในสื่อโทรทัศน์ระบบดิจิทัล คืออะไร?

เสียงบรรยายภาพ (Audio Description –AD) ในสื่อโทรทัศน์ระบบดิจิทัล คือ บริการ ประเภทสื่อเสียง สำหรับอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสื่อให้แก่คนพิการทางการเห็น โดยการเพิ่มช่องเสียงที่เป็นการบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ให้คนที่มองไม่เห็นสามารถรับฟังช่องเสียงนี้เพิ่มเติมได้ เพื่อให้เกิดจินตนาการ สร้างความเข้าใจ และคงไว้ซึ่งอารมณ์และความเพลิดเพลิน เฉกเช่นเดียวกับคนทั่วไป ซึ่งสามารถเลือกเปิดหรือปิดระบบเสียงนี้ได้จากรีโมทคอนโทรล โดยสามารถเปิดระบบนี้ได้จากการกดปุ่ม AD หรือปุ่ม Audio และเลือกเสียงสัญญาณคู่ที่ 3

ทำไมต้องมีเสียงบรรยายภาพ ?

ทำไมต้องมีเสียงบรรยายภาพ ?

ตามหลักของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน (Human Rights) ทุกคนในสังคมมีสิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยทั่วกัน ซึ่งรวมถึงสิทธิที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการด้วย แต่สื่อประเภทรายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน บางรายการเน้นการสื่อสารด้วยภาพและไม่ได้บรรยายภาพทุกภาพที่เกิดขึ้นให้คนที่ไม่สามารถมองเห็นเข้าใจได้ เสียงบรรยายภาพจึงเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องการรับรู้ การเข้าถึง และการใช้ประโยชน์จากสื่อโทรทัศน์ให้แก่คนพิการทางการเห็นได้เป็นอย่างดี

การจัดบริการเสียงบรรยายภาพ จึงถือเป็นหน้าที่ที่สื่อควรให้การสนับสนุนช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและลดข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารให้แก่คนพิการทางการเห็นเพื่อสร้างสรรค์สังคมให้เกิดการพัฒนาในเรื่องของความเสมอภาค (Equality) ความเท่าเทียม (Equity) และการคำนึงถึงเรื่องศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) ของทุกคนในสังคมด้วย

อีกทั้งยังเป็นนโยบายระดับชาติตามประกาศของ กสทช. เรื่องการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2558 ที่กำหนดให้สถานีโทรทัศน์ทุกช่องจะต้องจัดบริการเสียงบรรยายภาพเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสื่อให้แก่คนพิการทางการเห็นอีกด้วย

ใครได้รับประโยชน์จากเสียงบรรยายภาพบ้าง ?

ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากเสียงบรรยายภาพ มีดังนี้

1. กลุ่มคนตาบอด ถือว่าเป็นกลุ่มหลักที่ได้รับประโยชน์จากเสียงบรรยายภาพ เพราะสายตาที่มองไม่เห็นทำให้ไม่สามารถเข้าถึงภาพได้ การมีเสียงบรรยายภาพจะช่วยสร้างจินตนาการและทำให้คนกลุ่มนี้เกิดความเข้าใจสื่อได้เป็นอย่างดี

2. กลุ่มครอบครัวคนตาบอด ถือว่าเป็นกลุ่มรองที่ได้รับประโยชน์เนื่องจากปกติครอบครัวคนตาบอดต้องบรรยายภาพให้คนตาบอดฟัง

แต่เมื่อมีเสียงบรรยายภาพก็ช่วยทำให้คนตาบอดสามารถเข้าถึงข้อมูลที่มองไม่เห็นได้ คนในครอบครัวก็ไม่ต้องบรรยายมากเช่นเดิม

3. **กลุ่มผู้สูงอายุที่สายตาเลือนราง** ซึ่งมองเห็นไม่ชัด การได้รับฟังเสียงบรรยายภาพจะช่วยสร้างจินตนาการ ความเข้าใจ และเกิดความเพลิดเพลินในการชมสื่อได้เป็นอย่างดี

4. **กลุ่มเด็กเล็กที่กำลังเรียนรู้ และกลุ่มที่ต้องการเสริมสร้างศักยภาพ** อาทิ ทางด้านภาษา เพราะการเลือกใช้คำในการบรรยายภาพมีความหลากหลาย จึงสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ด้านภาษาได้

5. **กลุ่มคนทั่วไป** กล่าวคือ ช่วงที่คนทั่วไปไม่ได้ใช้สายตาจับจ้องดูโทรทัศน์ ซึ่งอาจจะทำอย่างอื่นไปด้วย เช่น ทำความสะอาดบ้าน ล้างจาน ซักผ้า หรือแม้กระทั่งเล่นโทรศัพท์มือถือ แต่เปิดโทรทัศน์ทิ้งไว้ เมื่อเปิดเสียงบรรยายภาพฟังไปด้วย แม้สายตาจะไม่ได้อยู่ที่โทรทัศน์ก็สามารถจินตนาการและเข้าใจได้จากการฟัง

กฎหมายที่รองรับเกี่ยวกับการผลิตเสียงบรรยายภาพ

ตามพระราชบัญญัติกฎหมายลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2558 มีบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยคนพิการ โดยได้กำหนดไว้ว่า การนำงานอันมีลิขสิทธิ์มาทำซ้ำ ดัดแปลง เพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงของคนพิการ สามารถทำได้โดยไม่ต้องขออนุญาต แต่ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามกรอบการผลิตและการเผยแพร่ที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 32 วรรค 2 (9) ความละเอียดดังนี้

“มาตรา 32 การกระทำแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่น ตามพระราชบัญญัตินี้ หากไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์ และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ภายใต้บังคับบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ตามวรรคหนึ่ง มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำดังต่อไปนี้...”

“(9) ทำซ้ำ หรือดัดแปลง เพื่อประโยชน์ของคนพิการที่ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์อื่นเนื่องมาจากความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน สติปัญญา หรือการเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยต้องไม่เป็นการกระทำเพื่อหากำไร ทั้งนี้ รูปแบบของการทำซ้ำหรือดัดแปลงตามความจำเป็นของคนพิการและ

องค์กรผู้จัดทำรวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการเพื่อทำซ้ำหรือดัดแปลงให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา”

จะเห็นได้ว่า กฎหมายของไทย ได้มีการให้ความคุ้มครองและรองรับในเรื่องดังกล่าวไว้เป็นอย่างดี เนื่องจากการผลิตเสียงบรรยายภาพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของคนพิการ อันจะนำไปสู่พื้นฐานของความเท่าเทียมกันในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทุกคนในสังคม

ขั้นตอนการผลิต
เสี่ยงบรรยายภาพ

ขั้นตอนการผลิตเสียงบรรยายภาพ

สำหรับขั้นตอนในการผลิตเสียงบรรยายภาพสำหรับรายการโทรทัศน์นั้น ผู้เขียนจะขอแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การคัดเลือกรายการ
- 2) การเขียนบท
- 3) การตรวจและพิจารณาบท
- 4) การลงเสียง
- 5) การตัดต่อ
- 6) การประเมินคุณภาพ

โดยทั่วไปอาจจะไม่ได้พูดถึงขั้นตอนในส่วนของการตรวจและพิจารณาบท รวมทั้งการประเมินคุณภาพ เท่าใดนัก แต่สำหรับตัวผู้เขียนเองเห็นว่าขั้นตอนดังกล่าว มีความจำเป็น และสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนางานด้านการผลิตเสียงบรรยายภาพ จึงใส่เป็นขั้นตอนหลักของการผลิตเสียงบรรยายภาพด้วย โดยจะขอให้รายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1) การคัดเลือกรายการ

แนวทางในการคัดเลือกรายการนั้นควรใช้วิธีการ หลับตาฟังรายการ เพื่อทดสอบดูว่าเมื่อหลับตาฟังรายการแล้ว ในฐานะผู้ฟัง

สามารถเข้าใจเรื่องราวได้มากหรือน้อยอย่างไร หากพบว่าไม่สามารถเข้าใจเรื่องราวได้ให้ทดลองเปิดตามอง เพื่อค้นหาว่ามีจุดใดที่จะสามารถสร้างความเข้าใจโดยการบรรยายภาพได้บ้าง ซึ่งนอกจากความเข้าใจแล้วยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่สำคัญในการใช้พิจารณาคัดเลือกรายการมาผลิตเสียงบรรยายภาพ โดยสามารถสรุปรวมแนวทางในการคัดเลือกรายการสำหรับนำมาผลิตเสียงบรรยายภาพเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. รายการสามารถสร้างความเข้าใจได้มากหรือน้อย : หากหลับตาฟังแล้วเข้าใจได้มากก็ไม่จำเป็นต้องจัดทำเสียงบรรยายภาพดังที่ได้อธิบายไว้ในข้างต้น

2. รายการมีช่องว่างเสียงมากหรือน้อย : หากรายการไม่มีช่องว่างเสียงเลยหรือมีช่องว่างเสียงน้อยก็อาจจะไม่สามารถจัดทำเสียงบรรยายภาพได้

3. รายการมีองค์ประกอบด้านภาพ กราฟิก และการแสดงของตัวละครมากหรือน้อย : หากรายการไม่มีองค์ประกอบดังกล่าวมากนักก็อาจจะไม่จำเป็นต้องจัดทำเสียงบรรยายภาพ และแม้จะมีองค์ประกอบมากแต่รายการสร้างความเข้าใจได้ดีอยู่แล้ว หรือไม่มีช่องว่างเสียงเพียงพอก็อาจจะไม่สามารถทำเสียงบรรยายภาพได้ดีเช่นกัน

4. ระยะเวลาเพียงพอต่อการผลิต : ในการผลิตเสียงบรรยายภาพของรายการ ต้องใช้เวลาพอสมควรในการเขียนบท ลงเสียง และตัดต่อ ดังนั้นหากเป็นรายการด่วนที่ต้องรีบออกอากาศ อาจจะทำให้

การผลิตเสียงบรรยายภาพเป็นไปด้วยความเร่งรีบซึ่งทำให้คุณภาพของเสียงบรรยายภาพไม่ได้มาตรฐาน หรืออาจจะผลิตไม่ทัน

5. รายการเป็นรายการประเภทสารประโยชน์ : ข้อนี้เป็นไปตามประกาศของ กสทช. เรื่องการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2558 ซึ่งกำหนดให้ผลิตเสียงบรรยายในรายการประเภทสารประโยชน์เท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้ว หากคำนึงถึงเรื่องสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค และความเท่าเทียมแล้ว คนพิการทางการเห็นก็มีสิทธิในการเข้าถึงสื่อทุกประเภท ในความเห็นของผู้เขียนคิดว่า ควรผลิตทุกประเภทรายการ เพื่อให้คนพิการทางการเห็นมีสิทธิชมรายการได้ทุกประเภท

สำหรับประเภทรายการที่เหมาะสมสำหรับนำมาผลิตเสียงบรรยายภาพ ได้แก่

- 1) **สารคดี** เพราะมีช่องว่างเสียงมาก อีกทั้งการบรรยายจะช่วยสร้างความเข้าใจได้มากขึ้น
- 2) **ละคร/ภาพยนตร์** เพราะมีช่องว่างเสียงบ้าง และการบรรยายเสียงในบางช่วงจะช่วยสร้างความเข้าใจให้ผู้ชมที่พิการทางการเห็นได้ดียิ่งขึ้น
- 3) **รายการสารคดี** เพราะมีช่องว่างเสียงบ้าง ซึ่งการบรรยายเสียง

เพิ่มเติมในบางส่วน จะทำให้ผู้ชมที่พิการทางการเห็นเกิดจินตนาการ
เข้าใจและเห็นภาพมากยิ่งขึ้น

4) รายการข่าว (บางประเภท) เนื่องจากรายการข่าวบางรายการ
อาจมีการฉายคลิปหรือสื่อที่ผู้ประกาศไม่ได้บรรยายไว้ด้วย ซึ่งการบรรยาย
เพิ่มเติมจะช่วยสร้างความเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในสถานการณ์
ฉุกเฉิน และภาวะวิกฤต

4 ประเภทรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมนำมาผลิต เสียงบรรยายภาพ (Audio Description)

สารคดี

บางช่วงจะมีการปล่อยภาพ
หรือเสียงบรรยายภาคโดยไม่มี
การบรรยาย ซึ่งหากจัดทำ AD
ก็จะช่วยให้เกิดความเข้าใจได้

**ละคร/
ภาพยนตร์**

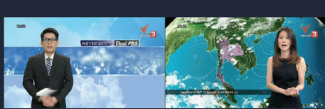
บางช่วงใช้ภาพในการสื่อเรื่องราว
โดยที่ตัวละครไม่ได้มีการบรรยาย
ซึ่งหากไม่เดินภาพก็จะไม่สามารถเข้าใจ
เรื่องราวได้ AD จึงมีความจำเป็น

**รายการ
สาธิต**

เช่น รายการเด็ก รายการเพื่อการศึกษา
เพราะบางครั้งต้องใช้สื่อในการอธิบาย
เพื่อประกอบการเรียนรู้ การจัดทำ AD
จะช่วยให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

**รายการ
ข่าว**
(บางประเภท)

เช่น ช่วงพยากรณ์อากาศ ช่วงเตือนภัย
หรือช่วงที่มีการเปิดคลิปหรือภาพประกอบ
ซึ่งหากมีการจัดทำ AD
ในส่วนนี้ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

โดย ธารณี อินทร์นิล

2) การเขียนบทบรรยายภาพ

หลักการในการเขียนบทเสียงบรรยายภาพประกอบด้วย กระบวนการดังนี้

(1) การสังเกต (Observation) ผู้เขียนบทควรให้ความสนใจสังเกตทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในภาพ

(2) การเลือก (Editing) คือการเลือกและตัดสินใจที่จะบรรยายหรือไม่บรรยายอะไร เพราะด้วยช่องว่างของเสียงที่จำกัด จึงไม่สามารถบรรยายทุกสิ่งที่เกิดขึ้นได้ เสียงบรรยายภาพที่ดีควรใช้คำให้น้อย ตรงประเด็น เข้าถึงสารให้มากที่สุด ผู้เขียนบทเสียงบรรยายภาพ จึงต้องเลือกบรรยายสิ่งที่สำคัญ และเป็นแก่นสารที่ผู้ผลิตรายการต้องการสื่อ โดยมีหลักในการพิจารณาเลือกสำหรับการบรรยาย สรุปประเด็นสำคัญ จากหนังสือหลักการผลิตเสียงบรรยายภาพ (อารดา ครุจิตและคณะ, 2558) และวิเคราะห์เพิ่มเติมจากการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลของผู้เขียนได้ดังนี้

(2.1) เนื้อหาที่จำเป็นและควรบรรยาย ได้แก่

- ควรบรรยายข้อมูลที่มีผลต่อเรื่องราวและการดำเนินเรื่องที่สุด บรรยายข้อมูลที่กระจ่างที่สุด สำคัญที่สุด จำเป็นที่สุด หาก “สร้อยทอง” เป็นสิ่งสำคัญต่อการเชื่อมโยงละคร เป็นการสื่อความในฉากถัดมา ถึงเหตุการณ์ “สร้อยทอง” ที่หายไปเพราะถูกขโมยโดยตัวละครอีกตัว ก็ควรบรรยาย “สร้อยทอง” มากกว่าองค์ประกอบอื่น

- ควรบรรยายสถานที่เกิดเหตุ เพราะมีความสำคัญต่อเนื้อเรื่อง
- ควรบรรยายพื้นที่ และทิศทาง เพราะช่วยสร้างความเข้าใจ เช่น “ห้องกว้างขนาดจุคนได้ประมาณ 100 คน” หรือ “เขาชูธงด้วยมือขวาขึ้นเหนือศีรษะแล้วโบกธงไปด้านซ้าย” การบรรยายเช่นนี้จะช่วยสร้างจินตนาการ และทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น
- ควรบรรยายเวลา เมื่อมีการเปลี่ยนช่วงเวลา เช่น การเปลี่ยนแปลงของเวลา กลางวัน ยามเช้า ความมืด สว่าง เข้ามืด เข้าตู่ ยามเย็น โพล์เพล้ ดึกสงัด หัวค่ำ ทั้งนี้ ในส่วนของการย่นเวลา หากในภาพไม่ได้บอกว่าเป็นปีใด ก็สามารถใช้คำว่า “ย้อนอดีต” ได้ แต่หากมีข้อมูลปีขึ้นบนหน้าจอให้เห็นเป็นตัวอักษร เช่น พ.ศ. 2479 ก็สามารถบรรยายว่า “ย้อนอดีต พ.ศ. 2479” ได้ เป็นต้น
- ควรบรรยายตัวละคร ว่าผู้พูดเป็นใคร โดยเฉพาะในกรณี queเริ่มต้นเรื่องหรือมีคนพูดหลายคน ควรบรรยายด้วยว่าตัวละครมีลักษณะอย่างไร เช่น อ้วน ผอม สูง ตัวเล็ก ผมหาว ผมดำ ผิวขาว ผิวดำ บุคลิกภาพ ฐานะทางสังคม อาชีพ เป็นต้น ทั้งนี้ ในการเรียกชื่อตัวละครตอนต้นเรื่อง ถ้าไม่จำเป็นจะไม่เรียกชื่อตัวละครจนกว่าเสียงสนทนาของตัวละครจะเอ่ยขึ้น เพราะจะทำให้เสียรรถรสในการรับชม เนื่องจากการบรรยายภาพ ผู้บรรยายทำหน้าที่แค่บรรยายสิ่งที่ตาเห็นหรือปรากฏในภาพ แต่ไม่ใช่การเล่าหรือเฉลยเรื่อง ผู้ชมจะเป็นคนที่ทำหน้าที่ในการพยายามจดจำเสียง รับรู้ข้อมูลที่บรรยาย แล้วนำมาประมวลต่อไป

- ควรบรรยายอากัปกริยา หน้าตา และการแสดง แต่การให้รายละเอียดไม่ควรตีความ เช่น แทนที่จะบอกว่าตัวละครโกรธ อาจจะบรรยายอากัปกริยาแทน เช่น หน้าแดง ตัวสั่น เหงื่อตก ฯลฯ เพื่อให้คนพิการทางการเห็นตัดสินใจเอง เป็นต้น

- ในการบรรยายขนาด ควรตัดเศษหรือส่วนเกินเล็กๆ น้อยๆ ออกไป ให้เหลือเพียงตัวเลขกลมๆ เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ

- ควรบรรยายสี เพราะสีมีความหมาย และบางคนไม่ได้พิการทางการเห็นตั้งแต่กำเนิดจึงมีประสบการณ์เกี่ยวกับสี การบอกสีจะช่วยสร้างจินตนาการได้อย่างดี

- ควรบรรยายโลโก้ เพลงประจำรายการ เช่น เพลงชื่ออะไร ผู้แต่งเป็นใคร เป็นต้น รวมถึงรายชื่อนักแสดง การให้เครดิตต่างๆ เพื่อให้เกียรติทั้งตอนเริ่มและตอนจบ เป็นหน้าที่สำคัญของเสียงบรรยายภาพ อีกทั้งยังทำให้คนพิการทางการเห็นได้ทราบข้อมูลสำคัญ เพื่อติดตามผลงานของสถานีหรือศิลปินต่อไปด้วย ทั้งนี้ ด้วยเวลาที่จำกัดอาจจะไม่สามารถบรรยายได้ครบ ทางออกคือการนำรายชื่อนักแสดงและรายละเอียดทั้งหมดในการผลิตรายการมาเผยแพร่ช่องทางอื่นเพิ่มเติม หรือการอ่านล่วงหน้าก่อนภาพปรากฏ

- การบรรยายตัวอักษรที่ปรากฏบนจอ ควรใช้คำว่า “ปรากฏขึ้น” “ข้อความตัวอักษร” หรือ “ข้อความแปล” อย่างไรก็ตามยังไม่ได้มีข้อกำหนดที่แน่นอนในส่วนนี้ว่าคำใดคือคำที่เหมาะสมที่สุด

- ควรบรรยายเมื่อมีการเปลี่ยนภาพ เช่น เปลี่ยนเวลา เปลี่ยนภาพ เปลี่ยนฉาก เปลี่ยนระยะภาพ โดยในกรณีการเปลี่ยนฉาก อาจจะใช้วิธีการบรรยายชื่อสถานที่ก็จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ว่าเป็นการเปลี่ยนฉาก หรือการเปลี่ยนระยะภาพ อาจใช้วิธีการบรรยายรายละเอียดที่ชัดเจนขึ้นหรือมุมที่กว้างออกไป ก็จะสามารถทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ว่าเป็นการซูมเข้าหรือซูมออก โดยไม่ต้องใช้คำศัพท์ทางเทคนิค เช่น กลางท้องนามีชายหญิงนั่งอยู่บนหลังควาย ชายหนุ่มขยับหน้าเข้าใกล้หน้าหญิงสาวจนใบหน้าของหญิงสาวแดงระเรื่อ เพียงเท่านั้นผู้ฟังก็เข้าใจได้ว่าภาพซูมเข้ามาใกล้จนทำให้เห็นถึงใบหน้าที่แดงแล้ว

- การบรรยายถึงคำศัพท์ยากหรือซับซ้อน หากมีความสอดคล้องกับเรื่อง หรือมีผลกับเรื่องก็จำเป็นที่จะต้องบรรยาย แต่หากไม่มีผลกับเรื่องอาจไม่ต้องบรรยายก็ได้ เช่น หากเนื้อเรื่องเกี่ยวกับนางรำ และมีการพูดถึงเรื่องการแต่งกายของนางรำโดยเฉพาะ “อุบะ” ซึ่งหมายถึงพวงดอกไม้ร้อยเป็นสายที่ห้อยประดับอยู่ข้างหูนางรำ ก็ควรจะต้องมีการบรรยายในส่วนนี้ด้วย

- การบรรยายถึงภูมิหลังทางวัฒนธรรม สัตว์ เชื้อชาติ ศาสนา ของตัวละคร หากสำคัญกับเรื่องก็ควรบรรยาย แต่หากไม่สำคัญกับเรื่อง อาจไม่ต้องบรรยายก็ได้

- การบรรยายเสียงที่คุ้นเคยอยู่แล้ว เช่น เสียงโทรศัพท์ หากฟังไม่ชัดหรือคลุมเครือ ไม่สามารถตีความได้ อาจจำเป็นต้องบรรยายด้วย

(2.2) เนื้อหาที่ไม่จำเป็นและไม่ควรบรรยาย ได้แก่

- ไม่ควรบอกข้อมูลแก่ผู้ชมก่อนเหตุการณ์จะเกิดขึ้นจริง
ล่วงหน้า (Spoil)

- ไม่ควรตีความ ตัดสิน ใส่ความคิดเห็นส่วนตัว หรือบอกสิ่งจูงใจ
หรือเหตุผลของสิ่งที่กำลังเกิด (Judgement)

- ไม่ควรบรรยายคำศัพท์ด้านเทคนิคในการถ่ายทำ เช่น เคลื่อน
กล้องไปทางซ้าย ขวา ซুমเข้า ซুমออก

- ถ้ามีข้อผิดพลาดจากต้นฉบับ ให้ใช้ตามต้นฉบับ ไม่ควรแก้ไข
สิ่งนั้นในเสียงบรรยายภาพ เพราะจะทำให้เกิดความสับสน

ซึ่งในทางปฏิบัติตามความเห็นของผู้เขียนเองคิดว่า ขั้นต้น
หากพบข้อผิดพลาดจากต้นฉบับ ควรแจ้งให้ผู้ผลิตรายการได้รับทราบ
ความผิดพลาด หากสามารถแก้ไขรายการต้นฉบับได้ทันทีก็ควรแก้ไข
ให้ถูกต้อง แต่หากไม่สามารถแก้ไขรายการต้นฉบับได้ทันทีจริงๆ ก็อาจต้อง
ใช้ตามต้นฉบับไป เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน

- ไม่ควรใช้คำที่แสดงถึงการดูถูก ดูหมิ่น การแสดงความเป็นอื่น
โดยเฉพาะเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา และความเชื่อ

- หลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์ยากหรือซับซ้อนที่ไม่สอดคล้องกับ
เนื้อเรื่อง

- หลีกเลียงการใส่รายละเอียดมากเกินไปหรือเป็นจุดเล็กน้อย นอกเสียจากว่ารายละเอียดนั้นจะมีความสำคัญกับเรื่อง เพราะถ้าใส่รายละเอียดมากเกินไปจะทำให้ผู้ฟังเหนื่อยล้าในการรับฟังและหมดสนุก

- ไม่จำเป็นต้องบรรยายถึงเชื้อชาติและชาติพันธุ์ เว้นแต่มีความจำเป็นต่อเนื้อเรื่อง หรือหากบรรยายตัวละครหนึ่งก็ควรบรรยายตัวละครอื่นด้วย เป็นต้น

- ไม่จำเป็นต้องบรรยายถึงเสียงที่คุ้นเคยอยู่แล้ว เว้นแต่เสียงนั้นแปลกออกไป

เนื้อหาที่จำเป็นและควรบรรยาย

- ข้อมูลที่มีผลต่อเรื่องราวและการดำเนินเรื่องที่สุด
- ข้อมูลที่กระจ่างที่สุด สำคัญที่สุด จำเป็นที่สุด
- สถานที่ พื้นที และทิศทาง
- เวลา
- ตัวละคร
- อากัปกิริยา หน้าตา การแสดง
- บรรยายขนาด โดยตัดเศษส่วนออกไป
- ควรบรรยายสี แต่ไม่ควรบรรยายสีที่ซับซ้อน
- ควรบรรยายโลโก้ เพลงประจำรายการ รายชื่อนักแสดง ข้อความท้ายรายการ (End Credits)
- ตัวอักษรปรากฏบนจอ ควรใช้คำว่า “คำปรากฏขึ้น” “ข้อความตัวอักษร” หรือ “ข้อความแปล”
- ควรบรรยายเมื่อมีการเปลี่ยน เปลี่ยนเวลา เปลี่ยนภาพ เปลี่ยนฉาก เปลี่ยนระยะภาพ

เนื้อหาที่จำเป็นน้อย

- การบรรยายถึงคำศัพท์ยากหรือซับซ้อน เว้นแต่มีความสอดคล้องกับเรื่อง หรือมีผลกับเรื่อง
- การบรรยายถึงภูมิหลังทางวัฒนธรรม สีผิว เชื้อชาติ ศาสนาของตัวละคร เว้นแต่สำคัญกับเรื่อง
- การบรรยายเสียงที่คุ้นเคยอยู่แล้ว เว้นแต่ฟังไม่ชัด

เนื้อหาที่ไม่จำเป็นจะต้องบรรยาย

- การบอกข้อมูลแก่ผู้ชมก่อนเหตุการณ์จะเกิดขึ้นจริงล่วงหน้า (Spoil)
- การตีความ การตัดสิน ความคิดเห็นส่วนตัว หรือการบอกสิ่งจูงใจ หรือเหตุผลของสิ่งที่กำลังเกิด (Judgement)
- การบรรยายคำศัพท์ด้านการถ่ายทำ เช่น เคลื่อนกล้องไปทางซ้าย ทางขวา ชูมเข้า ชูมออก
- ถ้ามีข้อผิดพลาดจากต้นฉบับ ให้บรรยายตามต้นฉบับรายการ ไม่ควรแก้ไข เพราะจะทำให้เกิดความสับสน
- ไม่ใช่คำที่แสดงการดูถูก ดูหมิ่น การแสดงความเป็นอื่น โดยเฉพาะเรื่องเชื้อชาติศาสนา
- หลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์ยากหรือซับซ้อนที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง
- หลีกเลี่ยงการให้รายละเอียดมากเกินไป
- การบรรยายถึงเชื้อชาติและชาติพันธุ์ต้องพิจารณาถึงความจำเป็น
- ไม่จำเป็นต้องบรรยายสีที่ซับซ้อน
- ไม่จำเป็นต้องบรรยายถึงเสียงที่คุ้นเคยอยู่แล้ว เว้นแต่เสียงนั้นแปลกออกไป

(3) การใช้ภาษา (Language)

คำพูดเพียงไม่กี่คำสามารถบรรยายได้มาก ในการเขียนบทเสียงบรรยายภาพต้องเลือกใช้คำ คำต้องชัดเจน เห็นภาพ สร้างจินตนาการ และเกิดความเข้าใจ และต้องไม่ใช่ความรู้สึก ตามกฎเหล็กของการสร้างคำบรรยายภาพที่ Juan Francisco Lopez Vera (2006) กล่าวว่าไว้ว่า “What you see is what you say” (สิ่งที่คุณเห็นคือสิ่งที่ คุณจะพูดออกไป) ทั้งนี้ในการบรรยายควรเริ่มจากสิ่งที่ เป็นของทั่วไปก่อน แล้วค่อยลงรายละเอียดเฉพาะเจาะจงตามลำดับจากภาพ สีที่อยู่บนจอ จากบนลงล่าง หรือจากซ้ายไปขวา หรือตามเข็มนาฬิกาหรือทวนเข็มนาฬิกาก็ได้ โดยผู้จัดทำเสียงบรรยายภาพจะต้องพยายามเข้าใจงานของผู้ผลิตรายการด้วย ซึ่งมีหลักในการใช้ภาษาสำหรับการผลิตเสียงบรรยายภาพ ดังนี้

(3.1) ภาษาที่ควรใช้ ได้แก่

- ควรใช้ภาษากึ่งทางการ เป็นภาษาเพื่อการพูด ไม่เป็นทางการ ไม่ก้าวข้ามไปใช้ภาษาที่กันเองมากเกินไป (เหมือนเล่าเรื่องให้กับคนที่รู้จักกันฟัง แต่ไม่ใช่คำที่เหมือนกับกำลังคุยกับเพื่อนสนิท)

- ควรใช้ภาษาที่ง่าย กระชับ สั้น ได้ใจความ ไม่ใช่ภาษาที่ซับซ้อน และไม่นิยมใช้ภาษาในเชิงวรรณกรรมหรือภาษาทวิ เช่น อาทิตยอัสดง รวมถึงคำศัพท์สูงก็ไม่ควรใช้ เช่น ดุษณียภาพ (หมายถึงอาการนั่งแสดงการยอมรับ) เนื่องจากการใช้คำศัพท์ที่ยากเกินไป จะทำให้คนพิการทางการเห็นไม่เข้าใจได้ หรือบางครั้งอาจจะต้อง

ใช้เวลาในการตีความ ทำให้เสียอรรถรสในการรับชมสื่อ

- ควรเลือกบรรยายเป็นประโยคที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ถ้าเวลาจำกัดมาก สามารถใช้วลี หรือคำได้

- ควรใช้คำกริยาที่เฉพาะเจาะจง เช่น เดินกร่าง สวาเท้า จำอ้ว บินร่อน น้ำตาริน น้ำตาเอ่อ น้ำตาไหล น้ำตานองหน้า เป็นต้น

- ควรใช้ไวยากรณ์แบบปัจจุบันกาล เช่น เดินไป นั่งลง ไม่จำเป็นต้องบอกว่า กำลังเดินไป หรือ กำลังนั่ง เพราะทำให้ประโยคเยิ่นเย้อ

- ใช้คำสรรพนาม เช่น ธนิตกำมือแน่น ตัวสั้น เขาชกไปที่ปากของสมบัติ เป็นต้น นอกจากนี้ กรณีการถ่ายทำที่แสดงว่าผู้ดำเนินรายการกำลังสื่อสารกับผู้ชมโดยตรง โดยเลือกใช้ คำว่า “เรา” หากผู้ดำเนินรายการหันมาหาผู้ชม จะบรรยายว่า “พี่โจ มองมาทางเรา” เป็นต้น

- ใช้คำวิเศษณ์ เพื่อขยายความ เช่น บ้านหลังใหญ่ ควายเคี้ยว เอื้อง เป็นต้น คำวิเศษณ์นี้จะทำให้การบรรยาย ชัดเจนมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นลูกเล่นในการสื่ออารมณ์ของเรื่อง เช่น เทอร์มอมิเตอร์พุ่งสูง ปรี๊ด ซึ่งแสดงถึงความสนุกสนานในภาษา แต่ควรระมัดระวังไม่ให้เยิ่นเย้อและต้องใช้คำให้เหมาะสม

- การใช้คำเชื่อม นอกจากจะทำให้ประโยคบรรยายมีความสละสลวยแล้ว ยังสามารถแสดงเวลาความขัดแย้ง หรือ เชื่อมสองอากัปกริยา เช่น ขณะที่... , พอ...ก็ เป็นต้น

- การเรียกตัวละคร ให้บรรยายลักษณะตัวละคร จนกว่าจะเอ่ยหรือเผยชื่อ เช่น ชายผมยาว เมื่อทุกคนทราบชื่อ ให้ผู้ชื่อกับตัวละครกับลักษณะที่บรรยายไว้ เช่น ปกรณ์ ชายผมยาว หลังจากนั้นใช้ชื่อ ปกรณ์ อย่างเดียว

- การใช้ระดับของคำศัพท์ควรใช้ให้เหมาะสมกับช่วงอายุของผู้ชมรายการ

- การถอดเสียงและการแปลภาษาต่างประเทศ ควรเขียนคำภาษาต้นฉบับและใส่วงเล็บการอ่านออกเสียงเป็นภาษาไทยกำกับไว้ด้วย เช่น อักษรที่ปรากฏหน้าจอ หรือป้ายในภาพยนตร์ ทั้งนี้ เพื่อให้การลงเสียงไม่ผิดพลาด โดยผู้ลงเสียงต้องตรวจสอบข้อมูลโดยสอบถามผู้รู้หรือสังเกตจากเสียงต้นฉบับที่ตัวละครพูด เช่น Genre (เป็นภาษาฝรั่งเศส อ่านว่า “ซอง” ไม่ใช่ “เจนเร่”)

- การเขียนบท บางครั้งรูปแบบของประโยคใช้วิธีการกล่าวในลักษณะของผู้ถูกกระทำ (Passive Voice) ซึ่งเป็นประโยคในเชิงลบ หากจะทำให้บทสั้นลงและทำให้เนื้อหาไม่ส่อไปในเชิงลบ สามารถปรับประโยคให้เป็นลักษณะของผู้กระทำ (Active Voice) โดยการสลับประธานและกรรมก็ได้ เช่น “ชายใส่เสื้อวินมอเตอร์ไซด์ถูกรถพุ่งเข้าชน” อาจเปลี่ยนเป็น “รถพุ่งชนชายใส่เสื้อวินมอเตอร์ไซด์” ซึ่งจะช่วยให้รูปประโยคสั้นลง การลงเสียงก็จะไม่ทับซ้อนกับเสียงรายการต้นฉบับ อีกทั้งรูปประโยคก็ไม่ส่อไปในเชิงลบที่แสดงถึงลักษณะของ

“ใครถูกใครทำอะไร” แต่จะเป็นไปในลักษณะของ “ใครทำอะไร” ซึ่งอาจทำให้ฟังได้เข้าใจชัดเจน ไม่ขึ้นนำความรู้สึกได้ดีมากกว่า

(3.2) ภาษาที่ควรหลีกเลี่ยง ได้แก่

- ไม่ควรใช้คำว่า “เห็น” หรือ “ภาพ” ควรใช้คำว่า “ปรากฏ” “มี” หรืออาจใช้คำว่า “หน้าจอ” แทนภาพ เช่น หน้าจอเปลี่ยนเป็นสีดำ แทนภาพเปลี่ยนเป็นสีดำ เพราะอาจเป็นนัยยะในการตอกย้ำว่าผู้ฟังมองไม่เห็น แต่ผู้บรรยายมองเห็น

อย่างไรก็ตาม จากการที่ผู้เขียนได้สอบถามความคิดเห็นกับคนพิการทางการเห็นบางท่านในส่วนของประเด็นนี้เพิ่มเติม พบว่า คนพิการทางการเห็นนั้น ส่งเสริมให้ใช้ภาษาปกติทั่วไปในการสื่อสาร เช่น “เห็น” ก็คือเห็น ไม่จำเป็นต้องหลีกเลี่ยงใช้คำอื่น

ดังนั้น ในกรณีนี้ จึงไม่ถือเป็นข้อบังคับ หรือจะสามารถตัดสินได้ว่าการใช้คำใดผิดหรือถูก แต่ขอให้เลือกใช้คำที่มีความเหมาะสมและสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน น่าจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด

- ไม่ควรใช้คำศัพท์เฉพาะด้านภาพโดยตรง เช่น เฟดแบล็ก ภาพตัดเร็ว หากพบศัพท์เทคนิคการสร้างภาพยนตร์ ให้แปลมุมมองของผู้กำกับออกมา เป็นการบรรยาย เช่น การบรรยายเทคนิคแบบ dissolve แสดงความฝันหรือจินตนาการของตัวละครควรบรรยายว่า ในความฝัน... ในความคิด... หรือบางครั้งการบรรยายลักษณะของ

การซูม เช่น ใบหน้าของเด็กหญิงผมเปียเป็นสีแดงระเรื่อ ก็ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ว่าเป็นการซูมเพราะทำให้เห็นภาพชัดขนาดนั้น ชัดกับการสร้างความรู้สึกอื่นกับเรื่องราวในรายการด้วย พอมีสัพท์เทคนิคให้ความรู้สึกแบ่งแยกทันที และที่สำคัญศัพท์เทคนิคไม่ใช่ทุกคนที่จะเข้าใจ

- หลีกเลี่ยงคำคลุมเครือที่ต้องแปลหรือทำความเข้าใจอีกชั้นหนึ่ง
ให้ใช้คำให้ตรงมากที่สุด

- หลีกเลี่ยงภาษาสแลง ภาษาเฉพาะกลุ่ม ภาษาพูดที่มีความเป็นกันเองมากเกินไป และภาษาถิ่น เช่น ตะมุตะมิ โดนเท โปะแตก นก มองแรง เล้าหลือ งานดี ลำไย ปังมาก เป็นต้น

- หลีกเลี่ยงคำที่แสดงการดูถูก การแบ่งแยก หรือการแสดงความเป็นอื่น

- หลีกเลี่ยงคำบอกลีที่ซับซ้อน เช่น สีฟ้าอมเขียว สีเหลืองอมฟ้า เป็นต้น

- หลีกเลี่ยงคำอุปมาอุปไมยและการเปรียบเทียบ อย่างไรก็ตามในบางครั้งการเปรียบเทียบก็อาจจะทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจมากขึ้นได้ เช่น รถดับเพลิงสีแดงดังเปลวไฟ เป็นต้น

ภาษาที่ควรใช้	ภาษาที่ควรหลีกเลี่ยง
<ul style="list-style-type: none"> - ควรใช้ภาษาgingทางการ - ควรใช้ภาษาที่ง่าย กระชับ สั้น ได้ใจความ - ควรเลือกบรรยายเป็นประโยคที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ - ใช้คำกริยาที่เฉพาะเจาะจง - ใช้ไวยากรณ์แบบปัจจุบันกาล - ใช้คำสรรพนาม - ใช้คำวิเศษณ์ - การใช้คำเชื่อม - การเรียกตัวละครให้บรรยายลักษณะตัวละคร จนกว่าจะเอ่ยหรือเผยชื่อ - การใช้ระดับของคำศัพท์ควรใช้ให้เหมาะสมกับช่วงอายุ - การถอดเสียงและการแปลภาษาต่างประเทศ ควรเขียนคำภาษาต้นฉบับ และใส่วงเล็บการอ่านออกเสียงเป็นภาษาไทยด้วย 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ควรใช้คำว่า “เห็น” หรือ “ภาพ” ควรใช้คำว่า “ปรากฏ” “มี” หรืออาจใช้คำว่า “หน้าจอ” แทนภาพ - ไม่ควรใช้คำศัพท์เฉพาะด้านภาพโดยตรง - หลีกเลี่ยงคำคลุมเครือที่ต้องแปลหรือทำความเข้าใจอีกชั้นหนึ่ง - หลีกเลี่ยงภาษาสแลง ภาษาเฉพาะกลุ่ม ภาษาพูดที่มีความเป็นกันเองมากจนเกินไป และภาษาถิ่น - หลีกเลี่ยงคำที่แสดงการดูถูก การแบ่งแยก หรือการแสดงความเป็นอื่น - หลีกเลี่ยงคำบอกสีที่ซับซ้อน - หลีกเลี่ยงคำอุปมาอุปไมยและการเปรียบเทียบ อย่างไรก็ตาม ในบางครั้งการเปรียบเทียบก็อาจจะทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจได้มากขึ้น

แบบฟอร์มการเขียนบทเสียงบรรยายภาพ

การเขียนบทเสียงบรรยายภาพ ควรเขียนลงแบบฟอร์มเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการลงเสียงสำหรับผู้ลงเสียง โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ชื่อรายการ / ชื่อตอน / รหัสเทป / ความยาว / วัน-เวลา ออกอากาศ / ชื่อผู้เขียนบท / ชื่อผู้ลงเสียง

2. ภาพและเวลา : เพื่อบอกภาพ ช่วงเวลา และเวลา สำหรับการลงเสียงบรรยายภาพ เช่น ฉากนำเข้ารายการ (Interlude) 00.00-00.05 (5 วินาที)

3. เสียงบรรยาย : ควรระบุว่าส่วนใดเป็นเสียงบรรยายภาพ โดยใช้ตัวหนาเน้นข้อความ เพื่อให้ผู้ลงเสียงสามารถอ่านได้ง่าย เช่น

AD : หน้าจอสีดำ ลายเส้นตัวดพลิวไหวเป็นคำว่า “ฝนจากฟ้า ตอน พ่อ...คนดีที่หนึ่ง”

4. ควรระบุเสียงเข้าและเสียงออกไว้ด้วย เพื่อช่วยให้ผู้ลงเสียงสามารถลงเสียงได้ถูกจังหวะ

รู้จักเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของเสียง โดยในแบบฟอร์มควรใช้ตัวอักษรแบบบางในส่วนของเสียงเข้าและเสียงออก เพื่อแยกได้ชัดเจนระหว่างเสียงบรรยายภาพกับเสียงในรายการ ป้องกันความสับสนในการลงเสียง เช่น

(เสียงเข้า : ...อวัยวะภายในที่เปราะบางที่หักซ้ำแล้วซ้ำเล่า)

AD: ที่วินมอเตอร์ไซค์ ปรีชาใส่เสื้อสีแดง นั่งคุยอยู่กับกลุ่มคนรับจ้าง
ขี่มอเตอร์ไซค์

(เสียงออก : หางานทำก็ไม่มีคนรับ...)

ตัวอย่างแบบฟอร์มการเขียนบทเสียงบรรยายภาพ

บท Audio Description

รายการ ฝนจากฟ้า ตอนที่ 6

ชื่อตอน : #006 บทเพลงแห่งชีวิต

รหัสเทป : 00000000

ความยาว : 2.36 นาที

ออกอากาศ : -

ผู้เขียนบท : ธารินทร์ อินทรนันท์

ผู้ลงเสียง : คุณสมเพชร ศรชาติ

ภาพ / เวลา	เสียงบรรยาย
00.00-00.05 (5 วินาที) Interlude	AD : หน้าจอสีดำ ลายเส้นตัวดพลั่วไหวเป็น คำว่า “ฝนจากฟ้า ตอน บทเพลงแห่งชีวิต”
00.06-00.09 (3 วินาที)	AD : ข้อความตัวอักษร “เหตุการณ์จำลอง” เด็กหญิงนั่งตีพิมพ์ในบ้าน (เสียงออก : แม่เด็กหญิงฟาไลดา ศิริพงษ์....)
01.17-01.19 (2 วินาที)	(เสียงเข้า : ...วันแรกก็ไปตีดูก็รู้สึกเขินๆ บ้าง เพราะว่ายังไม่ชินไข่ม้อยคะ) AD : ฟาไลดานั่งตีพิมพ์บนทางเท้าตามที่ต่างๆ (เสียงออก : แม่ชีวิตของเธอและป่าจะเริ่มมองเห็นแสงสว่างอยู่บ้าง...)
01.31-01.34 (3 วินาที)	(เสียงเข้า : ...รายได้ที่ได้มายังไม่พอที่จะจ่าย ค่าเล่าเรียน) AD : ที่ห้องเรียน ฟาไลดานั่งมองไปนอก หน้าต่าง (เสียงออก : ถึงตรงนี้ความหนักอกหนักใจของ ฟาไลดา...)

ภาพ / เวลา	เสียงบรรยาย
02.21-02.33 (12 วินาที)	<p>(เสียงเข้า : ...นำความปลาบปล้มมาให้สอง ปีหลานเป็นอย่างมาก)</p> <p>AD : ที่บ้าน ฟาลิดาและป่ากราบพระบรม ฉายาลักษณ์ของในหลวงรัชกาลที่ 9</p> <p>ขึ้นข้อความ “พระมหากษัตริย์ผู้ทรงให้ โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชน”</p>
02.33-02.36 (3 วินาที) Interlude End	<p>AD : ลายเส้นสีฟ้าบนพื้นหลังสีดำ “ฝนจากฟ้า”</p>

3) การตรวจและพิจารณาบท

ขั้นตอนของการตรวจและพิจารณาบทเสียงบรรยายภาพจะอยู่ในขั้นตอนการเขียนบทและการลงเสียง ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญในการผลิตเสียงบรรยายภาพให้ได้คุณภาพ โดยจะอธิบายเป็น 2 ส่วนดังนี้

(1) การตรวจและพิจารณาบทเสียงบรรยายภาพในขั้นตอน

การเขียนบท : ควรจะต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาบทเสียงบรรยายภาพกับเนื้อหาของรายการต้นฉบับว่ามีความสอดคล้องและถูกต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับวัตถุประสงค์ของรายการต้นฉบับหรือไม่ คำบรรยายถูกต้องตามเนื้อเรื่องหรือไม่ รวมไปถึงการใช้คำในการบรรยายมีความถูกต้องและเหมาะสมกับเนื้อหาหรือไม่ การพิมพ์ตัวสะกดในบทถูกต้อง ชัดเจนหรือไม่ หากมีคำย่อ ต้องพิจารณาว่าได้ใส่ข้อความเต็มไปแล้วหรือยัง และหากมีภาษาต่างประเทศ ก็ควรตรวจสอบว่าได้มีการใส่วงเล็บคำอ่านที่ถูกต้องไว้ในบทเรียบร้อยแล้วหรือยัง รวมไปถึงการพิจารณาว่าบทมีความเหมาะสมในการลงเสียงได้หรือไม่ เช่น สั้นหรือยาวเกินไปหรือไม่ ประโยคร้อยเรียงสละสลวยสำหรับการอ่านลงเสียงหรือไม่ ทั้งนี้ก็เพื่อตรวจสอบบทในเบื้องต้นและปรับปรุงแก้ไขให้ได้คุณภาพในระดับหนึ่งก่อนที่จะนำไปใช้ลงเสียง

(2) การตรวจและพิจารณาบทเสียงบรรยายภาพในขั้นตอน การลงเสียง : ในขั้นตอนของการลงเสียง จะทำให้ผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพได้พบกับข้อจำกัดและอุปสรรคในการลงเสียงบรรยายภาพหน้างาน เช่น อ่านไม่ทันเพราะบทยาวเกินไป หรือบทที่เขียนมาไม่ชัดเจน ทำให้ผู้ทำหน้าที่ลงเสียงอ่านไม่ถูกต้อง ผู้ที่ทำหน้าที่เขียนบท จึงมีหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องควบคุมการลงเสียง เพื่อให้รายละเอียดบทกับผู้ลงเสียง รวมไปถึงพิจารณาปรับปรุงแก้ไขบทหน้างานร่วมกับผู้ลงเสียงด้วย เพื่อให้การผลิตเสียงบรรยายภาพ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ

4) การลงเสียง

ทักษะการใช้เสียง (Vocal Skill) เป็นอีกส่วนสำคัญในการผลิตเสียงบรรยายภาพ เพราะเสียงบรรยายภาพจะมีคุณภาพและเกิดประโยชน์หรือไม่ ขึ้นอยู่กับเสียงที่ใช้ในการบรรยาย ซึ่งแตกต่างจากการพากย์ หรือการลงเสียงทั่วไป เพราะการลงเสียงบรรยายภาพจะใช้วิธีการเล่าเรื่องเหมือนเล่าเรื่องให้เพื่อนฟัง และไม่กลายเป็นหนึ่งในตัวละคร ผู้ลงเสียงต้องระลึกไว้เสมอว่า “หน้าที่ของผู้ลงเสียง คือ การเป็นส่วนเสริมในการสร้างความเข้าใจ ไม่ใช่ตัวละคร”

แต่หากเป็นหลักการในการลงเสียงก็ยังไม่มีความถูกต้องตายตัว บางประเทศหรือบางแห่งก็จะเน้นให้อ่านตรงๆ ทื่อๆ ไม่ต้องใส่อารมณ์ในน้ำเสียงเลย เพราะถือว่าเสียงบรรยายภาพเป็นส่วนเสริมเท่านั้น แต่บางประเทศอาจจะให้เสริมลีลาในน้ำเสียงได้บ้างเล็กน้อย

โดยลักษณะของเสียงและคุณลักษณะของผู้ลงเสียงในการผลิตเสียงบรรยายภาพ สรุปรจากหนังสือหลักการผลิตเสียงบรรยาย (อารดา ครุจิต และคณะ, 2558) และคู่มือการผลิตเสียงบรรยายภาพ สื่อภาพยนตร์ละคร รายการโทรทัศน์ (ธีร์ธวัช เจนวัชรรักษ์, 2557) และการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลของผู้เขียนเอง สรุปได้ดังนี้

- ผู้ลงเสียงต้องมีน้ำเสียงที่น่าฟัง
- ผู้ลงเสียงต้องออกเสียงชัดถ้อยชัดคำ เสียงมีน้ำหนัก ไม่เบาเกินไป
- ผู้ลงเสียงต้องออกเสียงถูกต้องตามอักขระวิธี
- ผู้ลงเสียงต้องมีอัตราในการบรรยายสอดคล้องกับรูปแบบของรายการ
- ผู้ลงเสียงต้องมีจังหวะในการบรรยาย มีการเว้นวรรคที่ถูกต้อง เพื่อสร้างความเข้าใจ
- ผู้ลงเสียงต้องควบคุมลมหายใจได้ดี สามารถอ่านประโยคยาวๆ ได้
- ผู้ลงเสียงต้องมีสติและสมาธิ แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ไม่ตื่นเต็นง่าย
- ผู้ลงเสียงต้องเข้าใจและมีความรู้เรื่องเสียงบรรยายภาพ
- การเลือกใช้เสียงในแต่ละรายการ บางครั้งใช้วิธีเลือกจากเพศตรงข้าม กล่าวคือ ถ้าตัวละครหรือผู้ดำเนินรายการหลักคือผู้หญิง ก็จะใช้เสียงบรรยายภาพเป็นเสียงผู้ชาย ทั้งนี้ก็เพื่อป้องกันความสับสน

และทำให้ผู้ฟังสามารถแยกเสียงได้ง่ายระหว่างเสียงบรรยายภาพกับเสียงในรายการนั่นเอง

5) การตัดต่อ

โดยหลักการของการผลิตเสียงบรรยายภาพแล้ว การลงเสียงบรรยายภาพต้องไม่ไปทับกับเสียงต้นฉบับ เพราะเสียงทุกเสียงในสื่อนั้นมีความหมาย ความเจ็บก็มีความหมายเช่นกัน เจ็บเพื่อให้ได้ลຸ້นบ้าง เจ็บเพื่อให้ได้ทั้งอารมณ์บ้าง แต่การสร้างความเข้าใจเองก็เป็นสิ่งสำคัญในงานเสียงบรรยายภาพ หากจำเป็นจริงๆ ที่จะต้องทับกับเสียงรายการต้นฉบับ ก็จะต้องผสมเสียงให้มีระดับความดังที่เหมาะสม

ในกรณีของเสียงบรรยายภาพที่ไม่ทับเสียงต้นฉบับ สามารถใช้วิธีลงเสียงในห้องพากย์และตัดต่อผสมเสียงได้ทันทีในห้องพากย์ ซึ่งทำให้ประหยัดเวลาในการทำงานได้มาก แต่ในกรณีที่จำเป็นต้องทับเสียงต้นฉบับจริงๆ ต้องมีการตัดต่อผสมเสียงให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

กล่าวคือ ไม่ดังกว่าต้นฉบับ และไม่เบาจนไม่สามารถสื่อความได้ เมื่อตัดต่อผสมเสียงเรียบร้อยแล้วก็นำส่งไฟล์เสียงบรรยายภาพที่เสร็จเรียบร้อยแล้วให้ทางสถานีเป็นไฟล์ MP3 เพื่อทางสถานีจะได้นำไฟล์ไปลงในระบบช่องเสียงที่ 5 และ 6 สำหรับออกอากาศในระบบดิจิทัล เพื่อให้ผู้ชมผู้ฟังรายการได้เข้าถึงบริการเสียงบรรยายภาพทางโทรทัศน์ต่อไป

6) การประเมินคุณภาพ

การประเมินคุณภาพงานเสียงบรรยายภาพ โดยกลุ่มคนพิการทางการเห็น ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่ใช้บริการเสียงบรรยายภาพ ถือว่าเป็นขั้นตอนที่จำเป็น และมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนางานเสียงบรรยายภาพให้ได้คุณภาพ และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อผู้ใช้บริการ ซึ่งอาจจะใช้วิธีการศึกษาวิจัย การสำรวจ การจัดทำสนทนากลุ่ม (Focus Group) ฯลฯ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลในเชิงของการรับรู้ ความพึงพอใจ ประโยชน์ที่ได้รับ ความสามารถในการสร้างความเข้าใจ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ รวมไปถึงความเข้าใจในเรื่องการรับรู้ของคนพิการทางการเห็นด้วย

ซึ่งจะสามารถนำมาใช้พัฒนางานเสียงบรรยายภาพให้มีคุณภาพ เกิดประโยชน์ และตอบโจทย์ผู้ใช้บริการได้อย่างแท้จริง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะดำเนินการประเมินคุณภาพเพื่อรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ สำหรับเป็นข้อมูลในการนำมาใช้พัฒนาและปรับปรุงงานเสียงบรรยายภาพให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ทั้งนี้ หากสามารถประเมินคุณภาพเสียงบรรยายภาพได้ ก่อนการออกอากาศ ก็จะสามารถช่วยให้ความมั่นใจในระดับหนึ่งว่า ผลงานเสียงบรรยายภาพที่ใช้เผยแพร่ออกไปทางหน้าจอ นั้นเป็นเสียงบรรยายภาพที่มีคุณภาพและได้รับการพิจารณาโดยกลุ่มคนพิการทางการเห็นแล้ว

แต่ในขั้นตอนการปฏิบัติงานจริง อาจมีบางกรณีหรือบางรายการที่ไม่สามารถดำเนินการประเมินคุณภาพเสียงบรรยายภาพก่อนที่จะใช้ออกอากาศได้ อันเนื่องมาจากกำหนดเวลาในการออกอากาศกระชั้นชิด หรือความเร่งด่วนในการใช้ออกอากาศ การประเมินคุณภาพของเสียงบรรยายภาพหลังจากการออกอากาศก็เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถทำให้ผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพได้รับทราบข้อมูลความคิดเห็น และข้อเสนอแนะมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงงานเสียงบรรยายภาพให้ดียิ่งขึ้นได้เช่นกัน

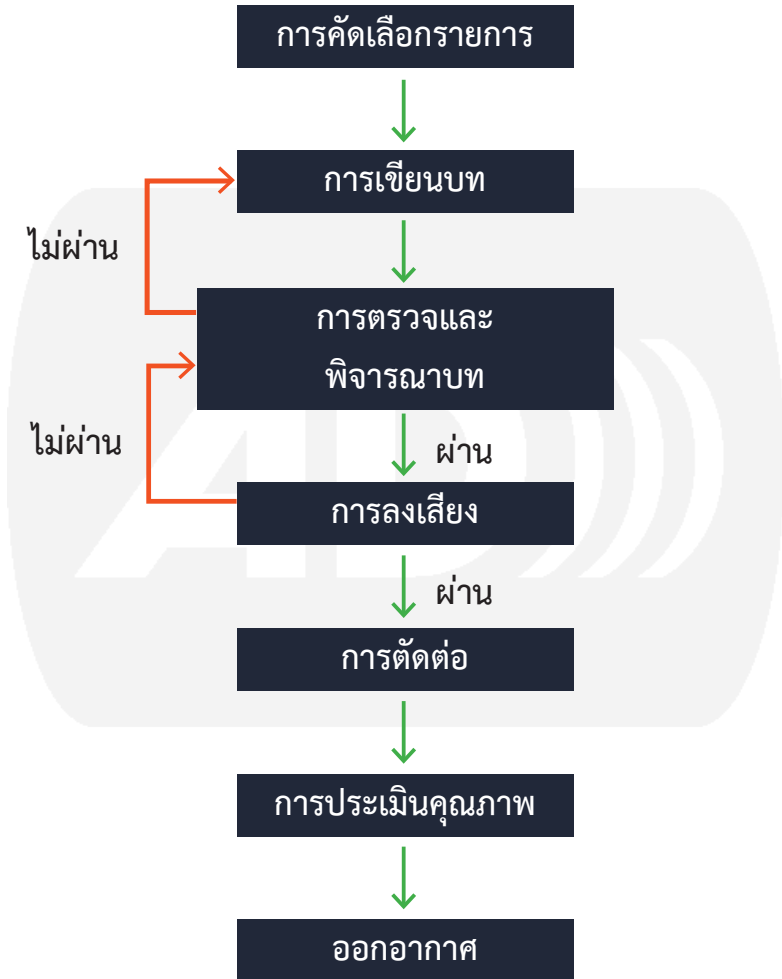
อีกทั้งยังสามารถใช้ขั้นตอนนี้ในการสำรวจความต้องการในการรับชมรายการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนผลิตเสียงบรรยายภาพต่อไปได้อีกด้วย ดังตัวอย่างของการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในภาคผนวกที่ทำให้ได้ชุดข้อมูลในการพัฒนางานที่ดีต่อไป เป็นต้น

นอกจากนี้ หากต้องการให้เสียงบรรยายภาพมีคุณภาพยิ่งขึ้น และลดขั้นตอนในส่วนของการประเมินคุณภาพลงในขั้นตอนสุดท้ายนี้ การส่งเสริมและสนับสนุนให้คนพิการทางการเห็น ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่ใช้บริการเสียงบรรยายภาพ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตเสียงบรรยายภาพ ก็จะสามารถช่วยให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการพัฒนาและปรับปรุงงานเสียงบรรยายภาพได้เป็นอย่างดีตั้งแต่วินาทีแรกจนเสร็จสิ้นกระบวนการ อีกทั้งยังถือว่าเป็นการผลิตสื่อเพื่อคนพิการทางการเห็น โดยคนพิการทางการเห็นเองอีกด้วย

ซึ่งแน่นอนว่าผลงานที่ได้จะเต็มไปด้วยคุณภาพ และตอบโจทย์ผู้ใช้บริการได้อย่างแน่นอน และแม้ว่าการให้คนพิการทางการเห็นเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตเสียงบรรยายภาพจะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตเสียงบรรยายภาพให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และช่วยลดขั้นตอนการประเมินคุณภาพลงได้บ้าง แต่การประเมินคุณภาพจากคนพิการทางการเห็นรวมไปถึงผู้ใช้บริการทั่วไป ที่แตกต่างกันหลากหลาย ก็ยังคงเป็นขั้นตอนที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนางานเสียงบรรยายภาพ เพราะการประเมินคุณภาพจากผู้คนที่หลากหลาย จะนำมาซึ่งข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่แตกต่างกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนางานเสียงบรรยายภาพที่มีประสิทธิภาพ และส่งผลให้งานเสียงบรรยายภาพมีมาตรฐาน และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นไป

ทั้งหมดนี้ก็คือรายละเอียดของขั้นตอน กระบวนการในการผลิต และการสร้างสรรค์สื่อเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารให้แก่ทุกคนในสังคมที่เรียกว่า “เสียงบรรยายภาพ (Audio Description – AD)” ในรายการโทรทัศน์ ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบสมบูรณ์ และต่อยอดไปจนถึงการพัฒนางานเสียงบรรยายภาพให้มีคุณภาพได้มาตรฐานในระดับที่ดียิ่งๆ ขึ้นไปในอนาคต ทั้งนี้ เพื่อสร้างความเท่าเทียมให้กับทุกคนในสังคมให้ได้รับสิทธิในการเข้าถึงสื่ออย่างเสมอภาค

สรุปขั้นตอนการผลิตเสียงบรรยายภาพ

บทสรุป
ส่งท้าย

บทสรุปส่งท้าย

หัวใจสำคัญอย่างหนึ่งของผู้ที่ทำหน้าที่ผลิตเสียงบรรยายภาพ คือ ความเข้าใจในเรื่องของคนพิการทางการเห็น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ ประเภทของคนพิการทางการเห็น ที่มีทั้งคนที่พิการแต่กำเนิด และคนที่ มาพิการภายหลัง อีกทั้ง ระดับของการมองเห็นก็แตกต่างกันออกไป ซึ่งส่งผลในเรื่องของการรับรู้ และการจินตนาการของคนพิการทางการเห็น แต่ละบุคคลด้วย

รวมไปถึงเรื่องสิทธิและความต้องการของคนพิการทางการเห็น ทั้งนี้ก็เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมาย อันจะส่งผล ให้ในการผลิตเสียงบรรยายภาพเป็นไปด้วยความเข้าใจ อีกทั้งยังเป็นการสร้างแรงจูงใจในการผลิตสื่อเพื่อประโยชน์ต่อสังคมอีกด้วย

แม้ว่าคนพิการทางการเห็นจะมีอยู่หลายประเภท ความต้องการทราบข้อมูลของคนสายตาลีอนรางอาจจะไม่ต้องการข้อมูลมาก เพราะพอมองเห็นอยู่บ้าง หรือบางส่วนอาจจะต้องการข้อมูลมาก เพราะมีประสบการณ์มองเห็นมาก่อนในรายที่มาพิการภายหลัง แต่เพื่อความเท่าเทียมในการสื่อสาร การผลิตเสียงบรรยายภาพจะยึดหลักการบรรยายสำหรับคนพิการทางการเห็นแต่กำเนิดไปเลย

Joel Snyder ผู้เชี่ยวชาญด้านเสียงบรรยายภาพชาวอเมริกัน กล่าวว่า “ตาอาจจะมองเห็นไม่ชัด แต่สมองของพวกเขาปกติ” สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพจะต้องจดจำไว้เลยก็คือ “เราเป็น

ผู้บรรยาย ไม่ใช่ผู้อธิบาย” เราเพียงแต่ให้ข้อมูลที่คนพิการทางการเห็น เข้าไม่ถึงเท่านั้นก็พอ ซึ่งหลักในการบรรยายก็คือ หลัก 5 W + 1 H (Who What Where When Why และ How) นั่นคือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ทำไม อย่างไร นั่นเอง

ซึ่งความท้าทายของการผลิตเสียงบรรยายภาพรายการโทรทัศน์ ก็คือ การบรรยายอย่างไรให้คนพิการทางการเห็น รับชมรายการแล้ว สามารถร้องให้ หรือหัวเราะไปพร้อมๆ กันกับคนทั่วไป ผู้ที่จะสามารถผลิตเสียงบรรยายภาพได้ดีก็จะต้องมีคลังข้อมูลคำศัพท์ภาษาไทยมากพอสมควร เพราะภาษาไทยมีคำที่หลากหลาย หากเลือกใช้คำที่ชัดเจน ก็จะทำให้การสื่อสารแจ่มชัด และเกิดความเข้าใจได้เป็นอย่างดี จึงต้องศึกษาและหาข้อมูลคำศัพท์ไว้ให้มาก ซึ่งจะขอสรุปหลักในเรื่องการผลิตเสียงบรรยายภาพไว้เป็นประเด็น ดังนี้

- **หนึ่งภาพล้านความหมาย “ต้องเลือกบรรยายสิ่งที่สำคัญ ในเวลาที่จำกัด”**

- **การใช้ภาษาที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งการเลือกใช้คำ และการออกเสียง**

- จงสร้างความเข้าใจ โดยคงไว้ซึ่งอรรถรสและความเพลิดเพลิน
- บรรยายให้สั้น กระชับ เข้าใจง่าย
- เสียงทุกเสียงมีความหมาย ความเงียบก็เช่นกัน
- เสียงบรรยายภาพที่ดีจะช่วยสร้างความชัดเจน และความเข้าใจให้ผู้ฟังได้ดี จงระวังให้ดี อย่ากลายเป็นหนึ่งในตัวละคร

การผลิตเสียงบรรยายภาพ ก็คือ งานศิลปะ ที่ไม่มีอะไรผิด ไม่มีอะไรถูก ร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะทุกอย่างล้วนขึ้นอยู่กับมุมมอง และเหตุผลของแต่ละคนทั้งนั้น เพียงแต่คงไว้ในจุดมุ่งหมายที่ว่า จะทำอย่างไรให้เสียงบรรยายภาพมีความเหมาะสมที่สุด และเกิดประโยชน์สูงสุดเท่านั้นเอง

หลักการ ขั้นตอน และวิธีการข้างต้น อาจเป็นเพียงหลักเกณฑ์บางประการที่สร้างขึ้นมาเพื่อสร้างมาตรฐานให้กับสื่อประเภทนี้ ให้มีคุณภาพ และเกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างแท้จริง ทักษะที่ดีและทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับคนพิการของผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพจะนำมาซึ่งเสียงบรรยายภาพที่ดีและเกิดประโยชน์สูงสุด

สุดท้ายนี้ ขอชื่นชมจากใจจริงสำหรับผู้อ่านที่อ่านมาถึงตรงนี้ เพราะนั่นแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่น ตั้งใจ และความวิริยะ อุตสาหะ ที่จะร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันสังคมไทยให้ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมที่มีความเสมอภาคอย่างแท้จริง ด้วยการริเริ่มที่จะสร้างสรรค์เสียงบรรยายภาพเพื่อทำลายกำแพงให้ทุกคนในสังคมสามารถเข้าถึงสื่อได้อย่างเสรีภาพโดยเท่าเทียมกัน

ကုမ္ပဏီ

สรุปการจัดทำ “Focus Group เรื่อง การผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ (Audio Description-AD) เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารให้แก่คนพิการ”
เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2559 ณ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส
โดย สถาบันวิชาการสื่อสาธารณะ

สถาบันวิชาการสื่อสาธารณะ (สวส.) ไทยพีบีเอส ได้มีการจัดกิจกรรม Focus Group เรื่อง “การผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ (Audio Description – AD) เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารให้แก่คนพิการ” เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2559 เวลา 12.00 – 16.00 น. ณ ห้องสัมมนา 3 อาคาร D ชั้น 3 สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

โดยเชิญเด็กที่พิการทางการเห็นและผู้ปกครองมารับชมรับฟังผลงานการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพที่ผลิตโดยบุคลากรของไทยพีบีเอส พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นสอบถามพฤติกรรมการรับชม และสำรวจความต้องการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนางานด้านการผลิตรายการของไทยพีบีเอส ให้ตรงกับความต้องการของคนทุกกลุ่มในสังคม ตลอดจนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากรายการตัวอย่างที่นำมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ รายการหม้อข้าวหม้อแกง ตอน ทอดมันหมู และรายการการ์ตูน DUDA&DADA ซึ่งเป็นรายการสำหรับเด็ก ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะมารับชมรับฟังและให้ข้อมูลนั้น ทาง สวส. จึงกำหนดให้เป็นกลุ่มเด็กอายุ 6 – 14 ปี ซึ่งในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ได้แบ่งกลุ่มในการสอบถามออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ปกครอง และกลุ่มเด็กที่พิการทางการเห็น ซึ่งผลจากการสอบถามข้อมูล ทำให้ได้ข้อมูลสรุปดังนี้

Focus Group กลุ่มผู้ปกครองเด็กที่พิการทางการเห็น

สวส. ได้เชิญเด็กที่พิการทางการเห็นอายุระหว่าง 6 – 14 ปี พร้อมทั้งผู้ปกครองมาร่วมให้ข้อมูลถึงพฤติกรรมการรับชม ปัญหา และอุปสรรค ในการดูรายการโทรทัศน์ รวมถึงแสดงความคิดเห็นต่อผลงานที่มีการจัดทำในรูปแบบการให้บริการเสียงบรรยายภาพของผู้เข้าร่วมการอบรม โดยสรุปสาระสำคัญดังนี้

- การเลือกรับชมรายการส่วนใหญ่ ผู้ปกครองได้ให้เด็กเลือกรายการด้วยตนเอง ขณะที่ผู้ปกครองติดภารกิจอื่น หากเป็นช่วงว่างก็จะนั่งดูด้วยกัน โดยเด็กที่พิการทางการเห็นจะเลือกรับชมตามรายการที่ชื่นชอบไม่ได้ติดที่ช่องสถานี ซึ่งเด็กที่พิการทางการเห็นส่วนใหญ่เลือกรับชมรายการประเภทข่าว เกมโชว์ รายการประกวด

ร้องเพลง การ์ตูน เป็นต้น สังเกตว่าเด็กที่พิการทางการเห็นส่วนใหญ่เลือกรับชมรายการข่าวเพราะรูปแบบการนำเสนอเป็นลักษณะบอกเล่าเรื่องราวอธิบายเหตุการณ์ ทำให้ดูแล้วมีความเข้าใจในเนื้อหาที่นำเสนอ รองลงมาคือกลุ่มรายการเกมโชว์-ตอบคำถาม ส่วนรายการเพลง เด็กกลุ่มนี้ก็มีคามสนใจ เพราะมีความพิเศษในการจดจำเสียง ได้ยินเสียงเพลงก็สามารถบอกได้ว่าใครเป็นคนร้อง

- เด็กที่พิการทางการเห็นมักจะชมรายการโทรทัศน์แล้วก็จินตนาการไปตามความคิดของตัวเองมากกว่า ซึ่งหากมีข้อสงสัยในรายการจริง เช่นกรณีไม่มีบทสนทนาหรือเสียงประกอบสักกระยะหนึ่งก็จะถามว่าเกิดอะไรขึ้นทำไมถึงเงียบไป และบางครั้งไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์ที่ใช้ในรายการเช่น ฆาตกร อาชญากรรม ซึ่งก็จะถามกับผู้ปกครองหรือคนที่นั่งดูด้วยเพื่อให้คำอธิบาย หรือกรณีไม่เข้าใจถึงลักษณะ เช่น งู ก็จะมีคำถามว่างูมีลักษณะเป็นอย่างไร ตัวใหญ่แค่ไหน

- ผู้ปกครองสะท้อนให้เห็นว่าแหล่งข้อมูลสำหรับเด็กที่พิการทางการเห็นส่วนใหญ่มีจำกัด นอกจากการเข้าใช้บริการห้องสมุดหนังสือเสียงผ่านทางโทรศัพท์หมายเลข 1414 แล้ว ส่วนมากก็ศึกษาจากโรงเรียนสอนคนพิการทางการเห็น กรุงเทพ ซึ่งพอเข้าสู่ชั้นมัธยมศึกษาก็ต้องเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ และก็จะมีโอกาสเพิ่มขึ้นไปอีก

- ผู้ปกครองไม่เคยรู้เรื่องสื่อที่มีการจัดทำในรูปแบบเสียงบรรยายภาพมาก่อน มี 1 ท่านที่เคยได้ยินแต่ไม่เคยได้ดูว่ารูปแบบเป็นอย่างไร ผู้ปกครองได้ดูผลงานของผู้เข้าอบรมที่ผลิตรายการการ์ตูน DUDA&DADA

และ รายการหม้อข้าวหม้อแกง
ในรูปแบบการจัดทำเสียงบรรยาย
ภาพ ซึ่งชื่นชอบเป็นอย่างมาก
เนื่องจากสร้างความเข้าใจใน
เนื้อหาให้กับเด็กที่พิการทางการ
เห็นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะ

การ์ตูน DUDA&DADA จะทำให้เด็กกลุ่มนี้ได้ทราบถึงรายละเอียดใน
การ์ตูนมากยิ่งขึ้น

- ผู้ปกครองได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าเสียงมีอิทธิพลต่อเด็กที่
พิการทางการเห็นอย่างมากเพราะรับรู้ผ่านการฟัง คนที่พากย์เสียงจึง
ควรเป็นเสียงที่ฟังชัดเจน น่าฟัง (เสียงสวย/เสียงหล่อ) และควรพากย์
แบบใส่อารมณ์เข้าไปด้วยจะเป็นการเพิ่มอารมณ์สให้น่าติดตาม

- ผู้ปกครองได้ชมตัวอย่างรายการเด็กของไทยพีบีเอส และ
เสนออยากให้รายการการ์ตูน DUDA&DADA และรายการ Animal
Speak มีการจัดทำเสียงบรรยายภาพ โดยเฉพาะรายการ Animal Speak
นอกจากเด็กๆ จะชอบแล้ว ยังเป็นประโยชน์กับเด็กที่พิการทางการเห็น
เป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้เข้าใจว่าสัตว์แต่ละประเภทมีรูปร่าง ลักษณะ
อย่างไร มีอันตรายกับคนหรือไม่ เพื่อเป็นข้อมูลในการใช้ชีวิตประจำวัน
ได้เป็นอย่างดี

Focus Group กลุ่มเด็กที่พิการทางการเห็น

รายการที่เด็กๆ ชอบ

จากการรับฟังความเห็นพบว่า เด็กๆ ชอบชมรายการข่าว ภาพยนตร์ การ์ตูน รายการสาระประโยชน์ และสารคดี เช่น Dora Dora รายการ ขนมหอยอะไรเอ๋ย รายการ Animal Speak รวมทั้งรายการที่เกี่ยวกับสัตว์และการท่องเที่ยวของไทยพีบีเอส

นอกจากนั้นจะเป็นประเภทเกมโชว์ การ์ตูน และละครของสถานีอื่น โดยเฉพาะการ์ตูนโดราเอมอน

รายการที่มี Audio Description (AD)

ภายหลังดูรายการที่มีเสียงบรรยายภาพ เด็กๆ พบว่า ช่วยให้มีความเข้าใจได้ชัดเจน และสามารถรับรู้รายละเอียดมากขึ้นว่ากำลังเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นบ้าง ในแต่ละฉาก เช่น ในรายการการ์ตูนเรื่อง DUDA & DADA ฉากแรกที่ DADA ปังขนมปังสุก ด้งออกมา แล้วหยิบมานั่งกินที่โซฟา หากไม่มีเสียงบรรยายภาพ จะไม่ทราบเลยว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง

แต่เมื่อมีเสียงบรรยายภาพ ทำให้ทราบภาพที่ปรากฏคืออะไร ทำให้เข้าใจเนื้อเรื่องมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้ทราบว่า มีตัวละครหลายตัวในเรื่องนี้ และในแต่ละฉากเหตุการณ์เป็นอย่างไรบ้าง เป็นต้น ซึ่งการมีเสียงบรรยายภาพนี้สามารถทำให้ผู้ชมที่พิการทางการเห็นได้รับบรรณรสเพิ่มขึ้น ช่วยให้อยากติดตามชมรายการมากขึ้น มิฉะนั้นจะรับรู้ได้เพียงแค่ว่าๆ เป็นความรู้สึกเท่านั้น เช่นว่า มีการแข่งขันอะไรสักอย่างกัน มีผู้เข้าเส้นชัย และเรื่องน่าจะเกิดขึ้นในป่า เป็นต้น

พฤติกรรมมารับชม

เด็กๆ ส่วนมาก มักจะชมโทรทัศน์ในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน เว้นแต่ช่วงปิดเทอม ซึ่งน้องๆ จะใช้เวลาที่อยู่บ้านในการดูทีวีเกือบทั้งวัน ทำให้จำผังเวลาของรายการที่ชอบได้อย่างแม่นยำ ขณะที่รับชม ก็จะมีเสียงเฮ ตามจังหวะเสียงเพลง หรือไม่ก็ตะโกนเอะอะ ในช่วงที่รู้สึกลุ้นตามสถานการณ์ในเรื่อง มีเสียงหัวเราะชอบใจ ตบมือบ้างเป็นระยะๆ

หากน้องๆ มีข้อข้องใจ หรือมีข้อคิดเห็นอะไร ก็จะพูดออกมาเลยในขณะที่กำลังรับชม เช่น รอบแรกที่ชม DUDA & DADA โดยไม่มีเสียงบรรยายภาพตอนต้นเรื่อง น้องๆ ก็จะถามออกมาว่านี่เรื่องอะไร บางช่วงที่ฟังไม่ทันก็จะปล่อยผ่าน แล้วฟังต่อ เพราะจับได้เป็นบางคำ หากชื่อเรื่องยาวเกินไปก็จะจำได้ไม่ครบ

ข้อเสนอแนะ

1. อยากให้มีรายการการ์ตูนสำหรับเด็กในจำนวนที่มากขึ้น
2. อยากให้มีการประชาสัมพันธ์เวลาการออกอากาศรายการในระบบเสียงบรรยายภาพให้ทราบ จะได้สามารถติดตามรายการได้อย่างต่อเนื่อง
3. อยากให้มีเสียงบรรยายภาพในรายการต่างๆ เพื่อจะได้สามารถเข้าใจเรื่องราวได้มากขึ้น

กิจกรรมเยี่ยมชมโรงงานสถานีโทรทัศน์แบบบรรยายภาพ

ภายหลังจากที่คณะผู้ปกครองและเด็กได้ให้ข้อมูลเรื่องการจัดทำ AD และข้อเสนอแนะทางด้านรายการเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว สวส. ได้จัดกิจกรรมเยี่ยมชมสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสให้แก่คณะผู้ปกครองและเด็กเพิ่มเติมอีกด้วย โดยใช้การเรียนรู้ผ่านการสัมผัส

พร้อมทั้งบรรยายภาพให้น้องๆ ได้จินตนาการ และเพลิดเพลินกับการศึกษาฐานองค์กรสื่ออย่างไทยพีบีเอส ทั้งในส่วนของการทำงานที่ห้องสมุดไทยพีบีเอส เพื่อทดลองอ่านหนังสืออักษรเบรลล์ ที่ทาง สวส. ได้เคยจัดทำหนังสืออักษรเบรลล์เรื่องจริยธรรมสื่อสาธารณะ และสื่อสาธารณะกับการสร้างสังคมเป็นธรรมไว้ และได้แจกจ่ายไปตามโรงเรียนสอนคนพิการทางการเห็นทั่วประเทศเรียบร้อยแล้ว และจัดเก็บบางส่วนไว้ใช้ให้บริการที่ห้องสมุดไทยพีบีเอสด้วย

นอกจากการอ่านหนังสืออักษรเบรลล์แล้ว สวส. ยังมีกิจกรรมผลิตหนังสือเสียงในโครงการ “ยิ่งให้ยิ่งได้...หนังสือเสียงเพื่อเพื่อน”

ซึ่งได้พาเด็กๆ และผู้ปกครองไปเยี่ยมชมดูการอ่านหนังสือเสียงของอาสาสมัคร พร้อมทั้งทดลองฟังหนังสือเสียง และนั่นเป็นการทำให้ผู้ที่เป็อาสาสมัครอ่านหนังสือเสียงและผู้ให้บริการได้พบกัน เพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมถึงสอบถามความต้องการในการรับฟังหนังสือเสียงอีกด้วย ซึ่งการพบกันในครั้งนี้เปรียบเสมือนเป็นการสร้างพลังแรงใจ สร้างแรงจูงใจ ให้อาสาสมัครอ่านหนังสือเสียง ได้มีแรงและพลังในการขับเคลื่อนด้านการอ่านหนังสือเสียงที่เป็นประโยชน์ ให้แก่คนพิการทางการเห็นต่อไป

นอกจากนี้ ยังได้พาเยี่ยมชมห้องสตูดิโอ สัมผัสบรรยากาศ และสัมผัสเครื่องมือในการทำงานสื่อสารมวลชน ซึ่งถือว่าการเปิดประสบการณ์ใหม่ๆ ให้แก่เด็กที่พิการทางการเห็นได้เรียนรู้ในรูปแบบที่ไม่เคยได้สัมผัส อีกทั้งยังเป็นการเปิดพื้นที่สื่อสาธารณะให้ทุกคนในสังคมสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมกันอีกด้วย

สถาบันวิชาการสื่อสาธารณะ ไทยพีบีเอส

9 พฤศจิกายน 2559

สรุปการจัดทำสนทนากลุ่มการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ
เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2561 ณ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส
โดย สถาบันวิชาการสื่อสารมวลชน

สถาบันวิชาการสื่อสารมวลชน (สวส.) ไทยพีบีเอส ร่วมกับกลุ่มกิจกรรมเพื่อเธอตลอดไป สร้างสายใยต่อสังคม และ สสส. จัดกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการทำงานของคนพิการทางการเห็นจากกระบวนการเรียนรู้ภาวะด้านใน เพื่อเสริมสร้างการรู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น และสร้างทัศนคติที่ดีในการทำงานร่วมกันระหว่างคนพิการและคนทั่วไป ระหว่างวันที่ 15 - 17 มิถุนายน 2561 ณ ห้องสัมมนา 3 อาคาร D ชั้น 3 สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

โดยในวันที่ 15 มิถุนายน 2561 ทาง สวส. ได้จัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus Group) การผลิตเสียงบรรยายภาพ (Audio Description - AD) เพื่อสำรวจพฤติกรรมการรับชมสื่อ และความคิดเห็นด้านการผลิตเสียงบรรยายภาพรายการของไทยพีบีเอส

เพื่อพัฒนาผลงานเสียงบรรยายภาพก่อนนำออกอากาศ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมการสนทนาจำนวน 22 คน ประกอบด้วย คนสายตาศกต 7 คน คนสายตาลีอนราง 3 คน และคนพิการทางการเห็น 12 คน ช่วงอายุตั้งแต่ 19 – 50 ปี

สำหรับประเด็นความคิดเห็นที่ได้รับจากวงสนทนาดังกล่าวสามารถสรุปข้อมูลได้ ดังนี้

พฤติกรรมกรรับชมสื่อ

จากการสอบถามข้อมูลส่วนใหญ่พฤติกรรมของผู้ชมเริ่มเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัดจากการชม สื่อที่มักจะใช้วิธีการรับข้อมูลข่าวสาร ผ่านทางช่องทางออนไลน์เพิ่มมากขึ้นกว่าการรับชมทางโทรทัศน์ โดยจุดที่น่าสนใจคือในกลุ่มของคนสายตาลีอนรางและคนพิการทางการเห็น ส่วนใหญ่จะชมสื่อผ่านทาง Facebook และ YouTube มากกว่าโทรทัศน์ ซึ่งในบางรายแจ้งว่าไม่รับชมสื่อผ่านทางโทรทัศน์เลยด้วย สำหรับรายละเอียดการให้ข้อมูลด้านการรับชมสื่อเป็นไปตามตารางดังนี้

คนสายตาปกติ	คนสายตาเลือนรางและคนพิการทางการเห็น
<p><u>การใช้สื่อและช่วงเวลา</u></p> <p>สื่อที่กลุ่มสนทนาใช้ส่วนใหญ่จะเป็นสื่อออนไลน์ โดยจะรับชมผ่าน Internet ที่กล่าวถึงมากที่สุดคือ YouTube และ Facebook แต่ก็มีผู้ชมบางส่วนที่ใช้ Facebook น้อย จนถึงไม่ใช้ Facebook เลย เนื่องจากคิดว่าไม่มีประโยชน์ และเน้นไปในเรื่องของการขายของจึงเลิกใช้ไป บางส่วนใช้ Line ในการรับชมข้อมูลข่าวสาร เช่น Line Today และ Line Official ที่ส่งมาโดยตรงเมื่อเป็นสมาชิก เช่น Line Thai PBS นอกจากนี้ก็มีการใช้ Application ในการรับชมสื่อ เช่น นอกเหนือจากนี้ก็จะเน้นไปในการสืบค้นข้อมูลทาง Internet ตาม Website ต่างๆ ขณะที่บางส่วนยังคงรับฟังวิทยุอยู่</p>	<p><u>การใช้สื่อและช่วงเวลา</u></p> <p>สื่อที่กลุ่มสนทนาการกลุ่มนี้ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นสื่อออนไลน์ โดยกล่าวถึง YouTube และ Facebook มากที่สุด เนื่องจากใช้เวลาอยู่กับ Internet 整天 โดยจะใช้ในการรับฟังข่าว การ Live สด ส่วน YouTube จะใช้ในการรับฟังเพลง หรือสิ่งที่ต้องการรับชมรับฟัง เพราะสามารถเข้าถึงและค้นหาได้ง่าย รวมไปถึงการเข้า Website ต่างๆ ด้วย นอกจากนี้ก็จะมีผู้ฟัง จาก 1414 เพื่อรับฟังหนังสือเสียง ประเภทนิยาย รวมไปถึงเรื่องธรรมะ ในส่วนของวิทยุ ยังคงมีใช้ฟังเพลงอยู่บ้าง โดยมีหนึ่งท่านรับฟังประเภทรายการ คือ Club Friday</p>

คนสายตาทบถิติ	คนสายตาทเลือนรางและคนพิภการทางการเห็น
<p>โดยจะเน้นไปทีการรับฟังเพลง ธรรมะ และ จส.100 เพืออัปเดตข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ยังมีหนึ่ท่านที่กล่าวว่ได้รับฟังวิทยุออนไลน์ด้วย</p> <p>ในส่วนของโทรทัศนผู้เข้าร่วมส่วนใหญซึ่งเป็นกลุ่มคนวัยทำงาน ระบุว่า จะรับชมในช่วงเย็นหลังเลิกงาน ตั้งแต่เวลา 17.00 น. เป็นต้นไป บางส่วนรับชมโทรทัศนช่วงเช้า เพือรับข้อมูลข่าวสาร และมีเพียงหนึ่ท่านที่ชมโทรทัศนในช่วงบ่าย</p>	<p>ในส่วนของโทรทัศนผู้เข้าร่วมสนทนา บางส่วนจะรับชมในช่วงเย็นหลังเลิกงาน ตั้งแต่เวลา 17.00 น. เป็นต้นไป มีหนึ่ท่านที่รับชมโทรทัศนในช่วงเช้า เพือรับข้อมูลข่าวสาร และมีถึงสองท่านที่กล่าวว่ไม่ชมโทรทัศนเลย ในขณะที่บางท่านไม่ได้พูดถึงสื่อโทรทัศนเลย</p>

เสียงบรรยายภาพ (Audio Description)

จากการสอบถามในเบื้องต้นพบว่า ในกลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่ไม่รู้จักเสียงบรรยายภาพ มีผู้ที่รู้จักเสียงบรรยายภาพ โดยประมาณ 3-4 ท่านเท่านั้น โดยผู้เข้าร่วมวงสนทนาได้ให้ความคิดเห็นดังนี้

1) อยากให้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสื่อเสียงบรรยายภาพ ทุกช่องทางเท่าที่จะทำได้ ทั้ง Facebook, Line, IG, YouTube, โทรศัพท์, เว็บไซต์ ฯลฯ เพราะแต่ละคนใช้สื่อกันหลากหลายรูปแบบ ต่างช่วงเวลา การประชาสัมพันธ์ทุกช่องทางจะทำให้สามารถสร้างการรับรู้ได้อย่างทั่วถึงที่สุด

2) อยากให้ทุกรายการมีเสียงบรรยายภาพ เท่าที่จะทำได้ โดยได้มีการพูดถึงรายการประเภทสารคดีละคร ซีรีส์ และข่าวด้วยก็ได้ เพราะบางข่าวที่มีภาพแต่ไม่ได้บรรยาย การมีเสียงบรรยายภาพจะช่วยสร้างความเข้าใจให้ผู้ชมผู้ฟังได้

3) อยากให้มีทีมบรรยายเสียงบรรยายภาพ เหมือนกับการพากย์หนัง ที่มีทีมพากย์หนัง ถึงแม้ไม่ได้ดูหน้าจอแต่เมื่อได้ฟังเสียงแล้วก็เกิดความเข้าใจ และได้อารมณ์

4) ฉากสำคัญๆ เช่น ฉากในหนังแอ็คชั่น หรือฉากที่เข้าพระ

เข้านาง คนพิการทางการเห็นก็อยากรู้ด้วย บางครั้งสอบถามคนที่นั่งดูอยู่ด้วยก็ไม่ได้ตอบหรือเล่าให้ฟัง ทำให้อารมณ์ในการรับชมรับฟังสื่อขาดช่วง ส่งผลให้เวลาที่คนสายตาทาบติชวณคนพิการทางการเห็นไปดูหนังก็จะไม่ไป ถ้ามีแต่ฉากต่อสู้เยาะๆ ไม่มีการบรรยาย เพราะไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้น จะบรรยายในโรงหนังก็จะส่งผลกระทบต่อผู้ชมท่านอื่นๆ อย่างไรก็ตาม เคยมีละครเวที สีแผ่นดิน จัดให้มี AD ซึ่งคนพิการทางการเห็นหลายคนพูดถึงว่าดีมาก

5) อยากให้คนทำเสียงบรรยายภาพมองว่าคนที่ทำรายการทีวีต้องการสื่ออะไร แล้วก็บรรยายให้เข้าถึงรายการ โดยอาจลองปิดตาดูแล้วก็จะสามารถทำได้ดี

6) ต้นตำรับเสียงบรรยายภาพมาจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งบอกว่าเห็นอย่างไรก็พูดอย่างนั้น ไม่ต้องใส่ความรู้สึกแต่คนเสฟสื่อจริงๆ โดยเฉพาะคนไทยต้องการความมีชีวิตชีวา อาจจะเหมือนปรุงแต่ง แต่เพื่อให้การสื่อสารตรงตามวัตถุประสงค์ เช่น หากต้องการโน้มน้าวใจก็ควรบรรยายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ฝ่ายกลยุทธ์และกิจกรรมวิชาการ สวส.

20 มิถุนายน 2561

บรรณานุกรม

Snyder, J. (2014). The Visual Mad Verbal. American Council of the Blind. Arlington. VA. USA.

ธีร์ธวัช เจนวัชรรัักษ์ (2557). คู่มือการผลิตเสียงบรรยายภาพ
สื่อภาพยนตร์ ละคร รายการโทรทัศน์. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

อารดา ครุจิต, ภัทธีรา สารากรบริรักษ์, กุลนารี เสือโรจน์,
ธนนท์ ประดิษฐ์ทรัพย์และ ประภากร นนทลักษณ์. (2558).
หลักการผลิตเสียงบรรยายภาพ. ปทุมธานี: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล : ธารินี อินทรนันท์
ชื่อเล่น : อ้ม
ตำแหน่ง : เจ้าหน้าที่กิจกรรมวิชาการ

ผู้รับผิดชอบประเด็น “สื่อกับคนพิการ”
ฝ่ายกลยุทธ์และกิจกรรมวิชาการ
สถาบันวิชาการสื่อสารมวลชน ไทยพีบีเอส

เบอร์โทร : 02-790-2428, 08-9062-2414
อีเมล : tharineec@thaipbs.or.th
เฟซบุ๊ก : www.facebook.com/aum.tharinee

สถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ (สวส.)
องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย
(ส.ส.ท.)
สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

ผู้เขียน : ธารินี อินทรนันท์

สงวนลิขสิทธิ์

สถาบันวิชาการสื่อสารมวลชน: (สวส.)
องค์การกระจายเสียง
และแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย
(ส.ส.ท.)
สงวนลิขสิทธิ์

ราคา 120 บาท